

Štev. 9

September 1935

Leto IX.

Priložena je mehko-
vezana knjiga „Po-
hod vzmedo“ in meh-
kovezana rodbinska
knjiga „Lupin se ženi“
ali v platno vezana
šesta in sedma rod-
binska knjiga „Veseli
fant“ in „Lupin se
ženi“.

PRIJATELJ

*Dandanašnja
žena se ne
sme nikdar
razburjati.*

Da si ohranite dobre živce, pijte samo izborno

dr. Pirčeva sladna kava.

Dr. Pirčeva sladna kava je odličnega okusa in jo vsaka gospodinja rada pohvali.

Dr. Pirčeva sladna kava je priznana redilna in zdrava družinska kava.

Dr. Pirčeva sladna kava je domači slovenski izdelek.

Zavračajte tuje izdelke in zahtevajte samo naš tukajšnji izdelek, *dr. Pirčeva sladna kava*, ker pobijate s tem brezposelnost.

Gospa! Ne bodite neprijateljica sama sebi!

Mar res ne veste, da je

HERSAN-čaj

pri obojenjih želodca, jeter in ledvic dobro sredstvo?

Obolenja ob premeni in bolečine pri mesečnem perilu (menstruaciji) ublaži **Hersan-čaj!**

Ali Vas ovira debelost? Ali hočete biti vitki?

Potem pijte **Hersan-čaj!**

Čemu bi trpeli bolečine zaradi revmatizma in protina, če **ni treba?**

Hersan-čaj je sredstvo, ki Vam lahko olajša muke.

Hersan-čaj pomaga pri poapnenju žil (arteriosklerosi) in zlati žili (hemeroidih).

Hersan-čaj se dobiva v **vseh lekarnah.**

Zahtevajte brezplačno brošuro od tvrdke

Radiosan, Zagreb, Lopašićeva ulica 6.

Reg. min. soc. pol. in nar. zdr. št. 19.434/1.

Ali boste verjeli?

Kazen za prometne grešnike.

Ko se je pred letom dni govorilo pogosto o zasliševanju »tretje stopnje«, ki ga uporabljajo v Ameriki, zlasti v Los Angelesih, so oblastva zanikala, da bi se posluževala za »omehčanje grešnikov« tako učinkovitih sredstev, kakor so mrtvaška okostja v celici, rokovanje z umorjencem itd. Zdaj pa se sliši, da se oblastva v Los Angelesih vendar poslužujejo prav čudnih »vzgojnih« metod.

Nedavno je izšel ukaz, da je treba kaznovati zlasti strogo vse krivce prometnih nesreč. Razen na denarno kazen, ječo in odškodnino obsodijo grešnike še na »mrliško revijo«.

Tri tedne jih vodijo vsak dan skozi mrtvašnico v Los Angelesih, in sicer skozi oddelek, kjer leže mrtve žrtve prometnih nesreč.

Ti ponesrečenci imajo navadno strašne rane. Paznik v mrtvašnici odgrinja rjuhe z njih, hodi od odra do odra in popisuje, kako so se nesreče primerile: »Ta mož se je ponesrečil zaradi nepredvidnosti gospoda, ki se je vozil z motorjem. Zapušča štiri neobogljene otroke in nesrečno ženo.« — »To ženo je zagrabil avtomobilski blatnik in jo vrgel pod omnibus, ki je prav tedaj drevil mimo. Preživljala je svojo staro mater, ki je zdaj ostala brez pomoči na svetu...«

Tako se vrste strahotne zgodbe druga za drugo. Nepredvidni avtomobilisti odhajajo iz mrtvašnice bolj mrtvi kakor živi.

Eden izmed paznikov je rekel: »Kdor je moral hoditi tri tedne sem, ne prime nikoli več za avtomobilsko krmilo.«

Avtomobilski klubi so seveda proti tej metodi protestirali, toda vlada je vse proteste odločno odklonila. Ona že ve, zakaj uporablja ta res nekoliko pošastna sredstva. V zadnjih mesecih je padlo število prometnih nesreč v Los Angelesih za 20 odstotkov.

Mislil

Victor Hugo.

Smeh je solnce; zimo prežene s človeškega obraza.

Najlepše oči največ lažejo.

V nasmešku je pritrditev, v smehu pa dostikrat zavračanje.

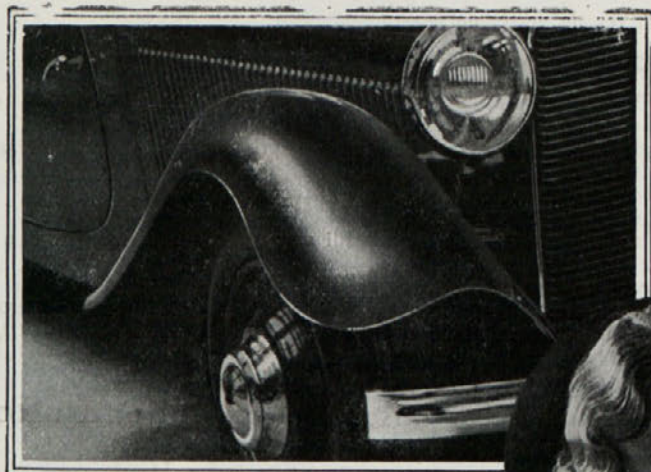
Pogled na lepoto zasenči vse drugo. Njena bližina greje kakor solnčna luč. Veselimo se njenega najneznatnejšega pozdrava in srečni smo, če se mudi pri nas; ona je življenje.

**Med
poletjem
in zimo**

imamo jesen, ko postane letni plašč prelahak, a zimski že pretopel. Tivar prinaša celo vrsto prehodnih plaščev. Takoimenovani „Dubl“ so nosili samo moški, toda izkazalo se je, da je posebno prikladen tudi za dame. Pri volnenih dubl-plaščih angleške fazone so posebno poudarjena ramena. Kratki ali široki „dragonec“ z 2 ali 4 dekorativnimi gumbi lahko zapenjajo in obogatujejo linijo plašča. Bolj ko po sliki in opisu boste že na prvi pogled spoznali odličnost naših modelov. Posetite eno naših prodajal Tivar-oblek, kjer Vam bodo plašče prav radi razkazali, ne da bi morali katerega kupiti.

TIVAR-OBLEKE

Šele negovan sijaj

ustvari pri avtu, tem tehničnem čudesu, divno zanosno vnanjost in vzbu-di v nas vtisk lepote.

Prav tako dobi frizura popoln izraz šele tedaj, ko njeno dovršeno obliko objame bleščeč prirodni sijaj las.

Dajte svojim lasem takšen sijaj z redno uporabo **Schwarzkopf-Haarglanza**, ki je priložen vsaki vrečki **Schwarzkopf-Extra-Shampooa**.

Za plavolaske posebna vrsta **Schwarzkopf-Extra-Blond**, po katerem postanejo potemneli lasje spet svetli. Vrečica Din 5.—.

SCHWARZKOPF-SHAMPOON-EXTRA

Vrečica Din 4.50 v lekarnah, drogerijah in parfumerijah.

Lepota, ki si v zadregi ne zna pomagati, je nepopisna, in nič ni tako čudovitega kakor slepeče lepa nedolžnost, ki ima v rokah ključke do raja, pa sama tega ne ve.

Zenske se radi hranijo z iluzijami, ker od njih nihče ne odebeli.

Dosti je pesnikov, ki bi jim lahko vzeli »pesniško licenco«.

Resignacija je, če se nasmehujemo temu, kar smo v mladosti objokovali, ali pa narobe.

Kdor sreče ne išče, jo najde.

Nekoč smo izpraševali prijatelje: »Kateri krojač ti dela obleke?« Zdaj jih bomo kmalu vpraševali: »Kateri krojač ti obleke — obrača?«

Kaj plovijo slavni možje o ljubezni in zakonu.

Zakon je začetek in vrhunec vse kulture. Divjega človeka omehča in tudi tisti, ki je izobražen, nima drugje lepše priložnosti, da pokaže svojo tenkočutnost, kakor v zakonu.

Goethe.

Privlačnost družinskega življenja je najboljši protistrup, ki pomaga zaustavljati propadanje dobrih šeg.

Rousseau.

Prostovoljna odvisnost je najlepše stanje, in kako bi bila ta odvisnost mogoča brez ljubezni?

Goethe.

Zmeraj biti v dvoje, to je nekaj velikega.

Nietzsche.

Žena izgubi v ljubezni do vzornega moža zavest svoje lastne vrednosti, mož pa se šele res zave svoje v ljubezni plemenite žene.

Ebner-Eschenbach.

Za smeh

Pavel in Pavla gresta v park. Pavla pokaže kostani:

»Ali vidiš tale drevo, Pavel?«

»Seveda ga vidim, Pavla.«

»Tam si me pred dvajsetimi leti prvič čakal.«

Pavel prikima.

»Da. In glej, tudi zdaj stoji tam neki tepec in čaka.«

Potreba po oddihu.

»Ti, možiček, doktor me hoče poslati v hribe, da se malo opomrem.«

»To je pa res lepo. Vprašaj ga vendar, ali bi morda tudi mene ne poslal tja.«

V ženski šoli.

Učiteljica vpraša: »Ali mi lahko katera pove ime kakšnega slavnega osvojevalca.

Štirinajstletna Zinka dvigne roko, vstane, zardi in zajeclja:

»Don Juan...«

Gospod general.

Polkovni zdravnik je dobil novega slugo, ki še ni prav nič poznal osnovnih pravil vojaškega življenja. Tudi

vojaških stopenj in njih zunanjih znakov še ni poznal.

Nekega dne pa je prišel na vizitacijo sam gospod general. Stopil je v prednjo sobo prav tedaj, ko je imel zdravnik precej nerodno operacijo. Sluga ni niti slutil, kako visoko stopnjo izdajajo došlečeve hlače. Zato je samo zavihal nos in vprašal generala, kaj želi.

»Gospoda polkovnega zdravnika,« je odvrnil general.

»Oprostite, zdaj pa ni mogoče, ker je zaposlen.«

»No, le pojdi noter in mu povej, kdo ga čaka.«

Sluga je šel.

»Gospod polkovnik, pokorno javljam, zunaj je vojak.«

»Kakšen vojak?«

»Vojak...«

»Bedak! Kakšen vojak, te vprašam.«

»Pokorno javljam, da ima na nogah rdeče proge...«

»Pojdi in mu reci, da zdaj ne utegnem. Jutri naj pride, dotlej pa naj si deva na noge mrzle obkladke.«

Ničesar ni znal.

Pepe se je dal ločiti. Od mize in postelje. Zadeva je postala seveda predmet vnetih pogovorov in neka dama je po dolgem premišljevanju vprašala:

»Kaj, tudi jesti ni znal?«

Za silo.

Ocepkov Tone si je že dolgo želel kože in si jo je nazadnje le kupil. Ves vesel pripoveduje sosedu o svoji najnovejši pridobitvi.

»Hm,« meni sosed, »kje jo boš pa imel pod streho? Saj nimaš več prostora pri hiši.«

Pa pravi Ocepke: »Kje jo bom imel pod streho? I, v izbi!«

»Ampak smrad,« ugovarja sosed, »neznosni smrad!«

»O, koza se ga bo počasi že navadila,« se odreže Tone.

Cutex se proizvaja v barvah, ki se prilagajajo k vsaki obleki iz Vaše garderobe, od sportne obleke pa do večerne toalete, ker daje celumu ansamblu poseben šik.

Potrkusite Cutex, odstranjevalec laka. V nasprotju z grobimi vrstami acetonskih odstranjevalcev varuje kožico na nohtih, da se ne suši, in nohte same, da se ne krhajo.

CUTEX

Generalni zastopnik: M. NEUMANN, parfumerija na veliko, Zagreb, Boškovičeva ulica 41.

La nego kože prva zapoved!

Kaj koristi naj-skrbnejša nega, če nima uspeha radi uporabe slabega mila. Samo tako milo, katerega ime jamči za kakovost, neguje kožo tako kakor je treba, da postane lepa.

IZBIRAJTE MED SLEDEČIMI

ELIDA MILI

ELIDA FAVORIT
že deset let ljubljene razvajenih žensk.

ELIDA 7 CVETIC
luksusno milo, ki si ga lahko privošči vsakdo.
Posebno močnega vonja.

ELIDA BELI ŠPANSKI BEZEG
milo snežnobelega barve
- omamljivega vonja.

ELIDA KREMA MILO
popolnoma novo! Posebno blago za občutljivo kožo. Posrečena dopolnitev nove Elida kreme.

IME ELIDA JAMČI ZA KAKOVOST

Pek.

Po dolgih letih je srečal Tone Porenta svojega prijatelja.

Prijatelj je bil pek in mu je pripovedoval, kako dobro se mu godi. Lepo hišo ima, dela čez glavo in zaslužka tudi, skrbno ženo in petnajst otrok.

»Dovoli, prijatelj,« mu je segel Tone Porenta v besedo, »kdaj pa prav za prav pečeš?«

Poklon.

»Tetica, ti si pa morala biti zelo lepa, ko si bila mlada.«

»Zakaj pa, Tonček?«

»Ker te stric najbrž ne bi bil vzel, če bi bila takšna, kakršna si zdaj.«

Anekdote

Groza.

Nedavno umrlí nemški pesnik in boem Joachim Ringelnatz je rad gledal pred seboj poln kozarec. Nekoč se je vračal s takega gledanja precej zgodaj domov in je bil seveda pošteno okajen. Ker je bil precej slab v nogah, se je naslonil ob oglasni kiosk, da bi mu bil vsaj za nekaj časa v oporo.

Ringelnatz je hodil okoli kioska, hodil, hodil, in te poti seveda ni hotelo biti konec. Iznenada pa je začel siromak kričati, kar mu je dalo grlo:

»Sveti Bog! Saj sem v tem stolpu živ zazidan!«

Oprezni Goethe.

Ko je potoval Goethe v Italijo, so ga prosili razni znanci in prijatelji, naj jim prinese s seboj kakšen lep spomin. Nekateri so mu dali denar za te spomine kar naprej, drugi pa nič.

Ko se je Goethe vrnil, je prinesel s

seboj samo tiste naročene reči, za katere je bil dobil denar. Prijatelji, ki jim ni ničesar prinesel, so bili seveda užaljeni in razočarani.

»Vidite, to je usoda!« jim je dejal pesnik. »Ko sem se vozil nekega dne v Benetkah z gondolo po kanalu, sem imel na kolenih listke, kjer so bile zapisane vaše želje, in sem premišljeval, kje bi kaj kupil. Iznenada pa je potegnil veter in listke odnesel.«

»Nekateri vaši prijatelji pa so vzlic temu dobili stvari, ki so jih prosili.«

»Da,« je odvrnil Goethe in se zasmejal. »Na nekaterih listkih je ležal njihov denar, pa jih veter zato ni mogel odnesti.«

Bismarckovo krstno ime.

Bismarck je bil nekoč pri banketu. Za soseda pri mizi je imel ženo španskega poslanika. Dama je menda hotela za vsako ceno zvedeti od Bismarcka neko politično skrivnost in je zato postajala z njim čedalje zaupnejša. Izprva ga je ogovarjala z »ekscelenco«, potem mu je rekla »gospod Bismarck«, in nazadnje samo še »dragi moj Bismarck«.

Kancelar pa je medtem uganil, kam pes taco moli, in rekel je dami z nasmehom:

»Madame, če morda še ne veste, — moje krstno ime je Oton.«

Muzikalni Moltke.

Ko je bila v Berlinu premiera Wagnerjevih »Mojstrov pevcev«, se je udeležil tudi knez Moltke. Po drugem dejanju so ga vprašali, kako mu je opera všeč, in rekel je:

»V Reichstagu je vzlic vsemu pri-

jetnejše. Tam človek lahko sejo po svoji volji prekine ali pa da izglasovati preložitve.«

Primeri.

Renoir je bil že precej star, ko so začeli priznavati njegovo umetnost. Kupci slik so ga začeli tedaj tako oblegati z naročili, da ni mogel vsem ustreči. Ko so mu nekoč ponujali za neko sliko prav veliko vsoto, jim je rekel:

»Zdaj mi ponujate najboljši bifteke, ko nimam več zob!«

Simbolizem.

Nekega dne so prišli k velikemu indskemu pesniku in filozofu Rabindranathu Tagoreju rojaki in ga prosili, naj jim kot človek, ki je obšel toliko sveta in zlasti Evropo, pove, kako razume in gleda dogodke v Nemčiji, Italiji in drugih državah. Izkratka, zanimal jih je problem nacionalizma.

Vsak Evropec bi v takem primeru priredil dolgo predavanje o bistvu nacionalizma, Rabindranath Tagore pa je povedal svojim rojakom samo tole priliko:

»Gospa Jonesova je prišla domov vsa razburjena in rekla svojemu možu: »Na trgu sta se sporekli gospa Blackova in gospa Brownova. Potem sta si skočili v lase in se menda še zdaj ravsata.«

»Zakaj pa?« jo je vprašal mož.

»Tako. Gospa Brownova je trdila, da je njen otrok najlepši na svetu, gospa Blackova pa jo je prepričevala, da je najlepši otrok na svetu njen...«

»Čudno!« je rekel mož.

»Kajne?« je zmagovalno vzkliknila žena. »Saj je najlepše dete na svetu vendar najino!«

VAŠEMU OKUSU

odgovarjajoče vzorce in barve BLAGA ZA PLAŠČE IN OBLEKE ZA JESEN ter vse vrste manufakture za sebe in družino boste našli v največji izbi in najceneje pri tvrdki

NOVAK, LJUBLJANA, KONGRESNI TRG (PRI NUNSKI CERKVI)

Za moške obleke in suknje dospejo v teku septembra iz škotskih in ANGLEŠKIH TOVARN (direktno) izredno lepi vzorci finih specialnih tkanin po izrednih cenah. Mislite na to, ko bodo potrebna moška oblačila.

»Jajnine«. Ta izborna jed naše domače tovarne »Pe-katete« (makaroni, spageti in jušne zakuhe) se vse-povsod po naši državi razpečavajo. Povsod jih vidimo v izložbah: v Zagrebu, Beogradu, Skoplju, Splitu in po vseh drugih mestih in po deželi. To je najboljši dokaz, kako se njih poraba širi in kako priljubljene so postale pri občinstvu.

Znatno znižane cene dr. Wanderjevega Hordenzima.

Zaradi vedno večje uporabe tega izbornega proizvoda za prehrano dojenčkov, zlasti zaradi njegove praktične

in ekonomične uporabe v zvezi s prikuhami (špinačo, kolerabicami, korenjem in karfiolo) je bilo domači tvor-nici dr. A. Wander d. d. mogoče znatno znižati ceno Hordenzimu za občinstvo, in sicer od Din 39 na Din 29 za škatlo.

Pozdravljamo ta sklep tvornice dr. Wander d. d. in smo prepričani, da bo ta znižana cena omogočila, da se bo s tem izbornim domačim proizvodom, ki je sestavljen iz samih domačih sirovin, seznanilo čim več mater.

Praktično.

V neko menjalnico je prišel hribo-vec šestdesetih let, ki pa je bil še prav dobro ohranjen.

»Oprostite,« je dejal, »ali bi mi ne mogli moje žene, ki je zdaj v petdese-tem letu, zamenjati za dve drugi po petindvajset let?«

Morska bolezen v nebotičnikih.

Če stanujete visoko v nebotičniku, lahko opazujete, kako voda v kopal-nici valovi. Že v 40. nadstropju se zgodi, da se loti posebno občutljivih ljudi nekakšna morska bolezen. Če-prav se premika zaradi vetra konica nebotičnika le za centimeter ali dva, začne ta malenkostni, stalno se po-navljajoči odklon premikati težje pred-

mete, ki vise na vrvcih (svetilke in podobno) časih tako močno, da je razlika med skrajnima točkama loka po en meter ali pa celo več. In za-padni viharji s 140 km hitrosti niso n. pr. v Newyorku nič posebnega.

Zato zidajo nebotičnike tako, da so prožni. Tako se Manhatanski nebotič-nik, ki je visok 227 metrov, ziblje na vrhu le za okoli 60 cm. Približno to-likšen je tudi odklon 313 metrov vi-sokega Chryslerjevega nebotičnika, ki ima na vrhu še skoraj 60 metrov visok stolp iz nerjavečega jekla. Ker name-ravajo graditi še precej višje stavbe, so začeli raziskovati vzroke in moč tega nihanja. Zato so sestavili poseb-ne aparate, ki so podobni potresome-rom. Kadar je vetrovno vreme, po-nstavi opazovalec aparat v enem naj-

višjih prostorov. Dva dolga vzvoda beležita nihanje, eden stranski odklon, drugi pa nihanje tal. Na vsakem vzvo-du je pritrjeno ogledalo. Nanje pade svetlobni žarek, ki se odbija in za-deva dolg, počasi se premikajoč trak fotografskega papirja. Ko papir razvrt-jejo, dobe krivulji obeh odklonov, drugo zraven druge. Nekatera poslop-ja se zazibljejo do 40 krat v minuti, druga, novejša, pa komaj po 8 krat.

Razdelitev kota na tri dele.

To, kar se ni posrečilo znanstveni-kom, se je posrečilo preprostemu kro-jaču. Razdelitev kota na tri dele sa-mo s pomočjo šestila in ravnila, so smatrali že od starega veka za nekaj nemogočega. Zdaj pa javlja prof. O. Perron s tehniške visoke šole v Mo-nakovem, da se je krojaču E. Koptu posrečilo tako razdeliti kot. Napaka za kote pod 20 stopinj je manjša od 1 sekunde in ne znaša torej niti $\frac{1}{72.000}$.

Živali, ki se same pohabijo.

Razne živali se v nevarnosti rešijo tako, da napadalcu puste kakšen svoj ud. Vsakdo ve, da pusti martinček človeku rep v roki, če ga primemo. Tudi sipa pusti svojo lovko, če jo na-padalec prime zanj. Znanstveniki so ugotovili, da to živalim ne škoduje, ker jim izgubljeni udje kmalu vnovič zrastejo.

Vsak dan jemo živo srebro.

Skoraj v vseh živalskih in rastlin-skih jedilih je v neizmerno majhnih količinah živo srebro. Zlasti bilo ga je v kruhu, krompirju v oblicah, ja-bolkah, rižu, paradižnikih in v ohrov-tu. Izločanje živega srebra torej ni nobena bolezen, ki bi nastopala le pri ljudeh, ki imajo z amalgamom zalite zobe, ampak prirodna posledica pri-rodne hrane.

Drobci stekla niso nevarni.

Zmeraj so trdili, da so drobci ste-kla »mehaničen strup«, ki rani želodec in črevo. Zdaj pa so na živalih pre-izkusili, da ti drobci niso tako nevarni. Prebavilni sokovi v črevesju obdajo namreč drobce tako, da ne morejo ra-niti črevesja.

*Solnčne pege
in opekline*

*Vam ne bodo
izkazale polti*

**ORAHOL
RAVE**

če uporabljate

*pri kupovanju
parite na*

**Original
Orahol
Rave.**

Steklenica Din 7,50 v lekarnah, drogerijah in parfumerijah!

PRIJATELJ

ILUSTRIRANA REVIIJA ŠTEVILKA 9 SEPTEMBER 1935 LETO IX

Cenjeni naročniki in bralci!

Delo v tiskarnah stoji. Prav nič ne vemo, kdaj bo konec stavke. Če bi predolgo čakali, bi se lahko zgodilo, da bi »Prijatelj« meseca septembra ne izšel.

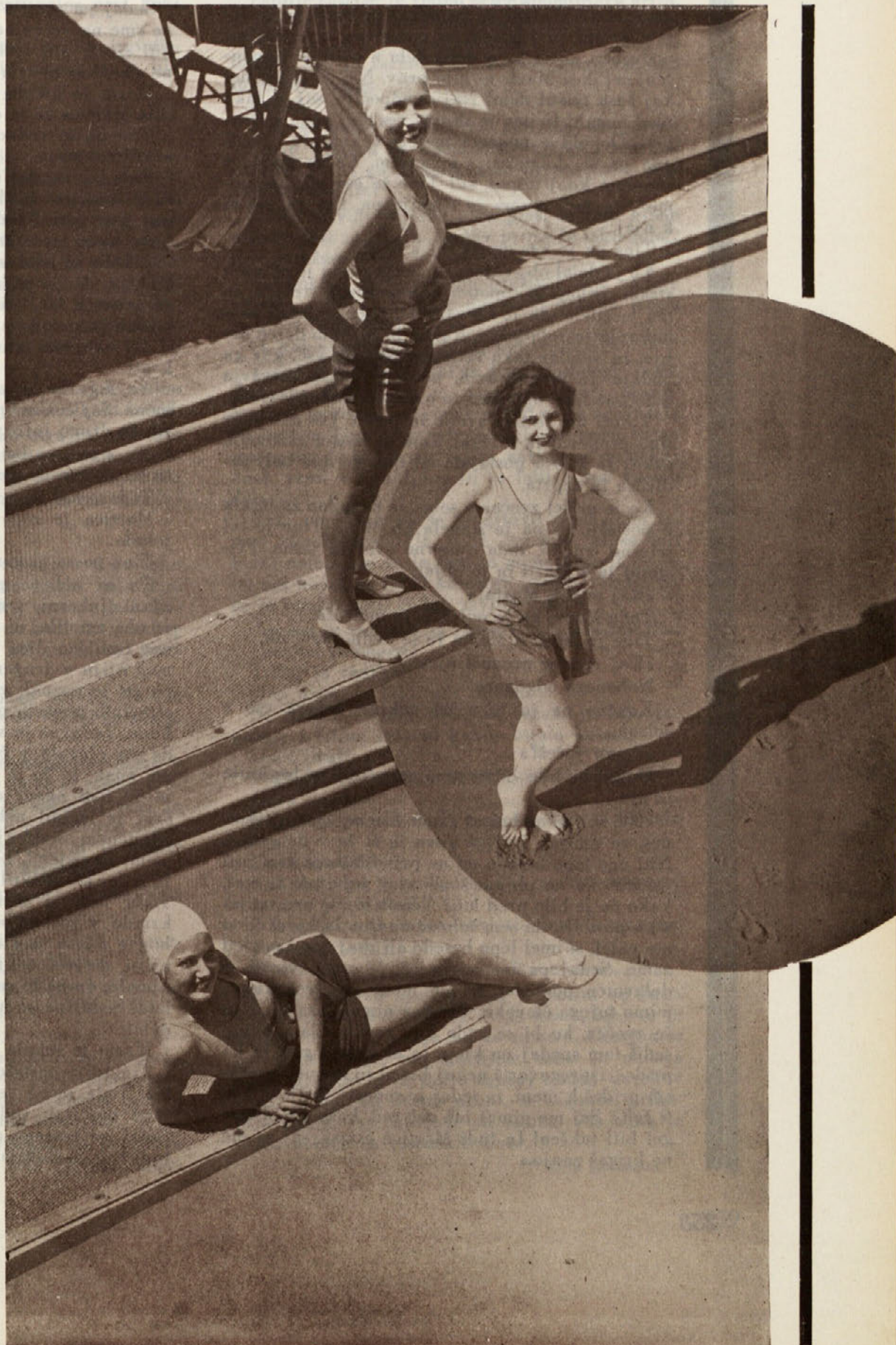
Zato smo se danes odločili in se začasno preselili v Maribor. Seveda imamo s tem velike stroške. Toda kaj hočemo napraviti? Ali naj še čakamo 14 dni ali ves mesec? Kaj bi pa naročniki rekli, ko bi ne dobili »Prijatelja«?

Vsaka izprememba prinese nekaj zmešnjav. Če »Prijatelj« ta mesec ne bo tak, kakršnega ste vajeni, prosimo, da nam oprostite!

Zato pa nikar ne pozabite na plačilo naročnine. Vas lepo pozdravljamo.

*Uredništvo in uprava.
Maribor, dne 5. avg. 1935.*

**Zadnji dnevi
veselih počitnic**

A N T O N I N G O L I Č :

Mlada leta

(Nadaljevanje)

Ko je Tine izgotovil mizico, se je lotil pisalne mize. Z očetom sta se že nekaj večerov pogovarjala o tem, pod njegovim vodstvom si je narisal podroben načrt in se lotil dela z velikim navdušenjem, dasi Marti ni bilo prav. Naj bi sedaj nekaj časa pustil delo! Naj si odpočije, saj je tako bled in suh! In ona je skoraj ves dan sama z Martico. Dopoldne pomaga materi v kuhinji, popoldne pa se dolgočasi s šivanjem. Če se gresta s Tinetom kdaj kopat, sili Tine že čez pol ure domov. In tudi mama je neprijazna, ker ga nič ni k njej.

Tine pa je ves dan živel v lesu.

Ko je delal ob svojem skobeljniku in je od vseh strani prihajalo ropotanje in brnenje strojev, se mu je zdelo, da je on sam del tega večnega premikanja in ropotanja. Kakor bi bil sam daleč nekje, in vendar tako zelo navezan na vse, kar ga obdaja. In iz hrapavih, kosmatih desk ustvarja določene like, uglajene in urezane, kakor je treba.

V duši mu je bilo svetlo in jasno. Ves dan si je tiho prepeval in žvižgal. Zato ni mogel razumeti, zakaj je Marta postajala od dne do dne bolj zadirčna in zaprta.

Ko je prišel zvečer v sobo, je navadno že ležala v postelji ali pa je slonela ob oknu. Tine je bil telesno truden, toda duševno svež in jasen. Pristopil je k Marti in jo objel.

«Kaj misliš, Marta?»

Toda Marta ga je odrinila in molčala.

Tine je legel, a Marta je še vedno molčala.

«Kaj vendar premišljuješ?»

Nobenega odgovora.

Končno pa jo je našel nekega večera vso v solzah.

«Čemu jočeš?»

Dolgo ni bilo odgovora, nazadnje je bruhnilo iz nje:

«Nič več se ne brigaš zame. Komaj zjutraj vstaneš, se umiješ, izpiješ kavo in si že v delavnici. Niti ene lepe besede mi ne privoščiš ves dan, niti enkrat me ne objameš ali vsaj pobožaš. Še veš, kako pa je bilo pred leti? Včasih si vso uro sanjaril v postelji, da sem šolo zamudila. In kjerkoli si me videl, si imel lepo besedo ali vsaj topel pogled zame. Sedaj pa me odganjaš, če grem včasih v delavnico pogledat, mimo mene pa greš kakor mimo tujega človeka. Ves dan nimaš časa zame in še zvečer, ko bi se rada kaj pogovorila s teboj, sediš tam spodaj na klopi in ne prideš gor. In ko prideš, izpregovoriš nekaj besed in zaspiš; le včasih prideš k meni, in tedaj bi moralo biti vse, kar ti želiš. Saj me nimaš nič več rad, kako pa bi mogel biti takšen! In tudi Martice nimaš, saj se nič ne brigaš zanjo.»

Tine je sedel k oknu.

Ob cesti so gorele električne luči.

Pred leti ni bilo električnih luči, tedaj je bilo lepše. Na večer je tedaj šel med hišami ob potoku, se ustavil zdaj tu, zdaj tam in dražil dekleta. Potem se je vrnil domov, prižgal svetilko in čital uro ali dve.

Da, tedaj je bilo čisto drugače.

Sedaj pa svetijo na vasi električne luči, sedaj ne sme na večer na vas, sedaj ne sme niti delati, niti čitati, niti ljubiti, kadar hoče, sedaj ničesar ne sme, kar bi sam hotel.

Marta je jokala na postelji. Čez čas se je zbudila Martica in še ona planila v jok.

Tine je še vedno sedel ob oknu in zrl na razsvetljeno cesto.

Kaj naj vendar stori?

Ali naj gre k Marti, jo objame in tolaži? Ali naj ji govori, kako zelo jo ima rad, kako mu je lepo, kako bosta čez nekaj mesecev živela v mestu, kako je lepa in je srečen ob njej? Naj jo poljublja, da bo utihnila, da se bo začela smejati, ga prosila, naj si bosta dobra, se privijala k njemu in se mu nazadnje vdala?

Ali naj stori tako, kakor je že toliko in tolikokrat?

Ne, tega ne bo več delal! Saj vendar nima pomena. Saj čez nekaj dni je spet kakor prej, včasih že drugo jutro.

Ne, s tem ne bo ničesar izpremenil. Tu bi bilo treba nečesa drugega!

Toda česa?

Martica je zopet zaspala, Marta je še vedno jokala.

Tine pa se ni ganil od okna.

Tu ni nobene pomoči. Nekaj je zgrešeno v njuni ljubezni, v njunem življenju. V nečem sta se oba zmotila, in sedaj, ko stojita že tretje leto vsa resnična drug pred drugim, vidi vsakdo izmed njiju v drugem nekoga čisto drugega, kakor pa ga je poznal, gledal in ljubil v tistih opojno strastnih mesecih pred poroko in prve mesece zakona. Tedaj se je v njiju vžgalo, ju vrglo iz sebe, da sta plavala v čudežnem svetu, ki je bil obema enak, ki ju je napravil enaka. Toda pozneje se je tisti ogenj nekoliko ohladil, tisti čudežni svet je izginil nekam in nenadoma sta stala v resničnem življenju s svojimi pravimi, nekdanjimi navadami, besedami, željami in nagnjenji. In tedaj sta začutila, da se ne poznata popolnoma. Toda tega si nista hotela priznati, iskala sta krivde v malenkostih, v študiju, stanovanju in bogve v čem. A Tine sedaj ve, da ni krivde izven njiju, marveč v njunem bistvu. Ona bi rada sanjarila, on pa bi rad delal! Saj je presanjaril vsa leta! Sedaj pa se mu hoče dela, resničega, trdega dela!

Marta je jokala vedno glasneje.

Tinetu je postalo neznosno. Najrajši bi vstal in šel. Toda mora se premagati, domači bi slišali. Mati mu itak vedno pravi, naj si bosta dobra. Sedaj ne pomaga drugega kakor potrpeti, pravi; tudi ona je morala.

Tine je stopil k Marti in ji položil roko na glavo. Čez čas je sedel k nji na posteljo in jo po-
božal po licih.

Marta je polagoma utihnila.

Tine jo je gledal v mesečini, ki je lila nanjo. Ležala je sključena v beli srajci. Odeja ji je bila padla na tla. Lasje so ji ležali razpleteni na blazini. Jasno so se odražale njene polne prsi, boki s bili zaliti in močni.

Polagoma so Tinetu vse misli nekam izginile. Pred njim je ležala Marta in mesečina je lila nanjo.

Legel je k nji in jo objel.

Začela sta se pogovarjati.

Vse bo dobro. Samo potrpljenja jima je treba. Marta naj ne bo tako otročja, Tine pa naj se malo bolj briga zanjo. Saj je vendar njegova žena. Prizna, da ima napake, toda Tineta ima zelo rada. Umrla bi brez njega. A hoče ga imeti vsega, in če ni takšen, kakor si ona želi, jo obide tak bes, da mora biti krivična z njim. Tudi on jo ima rad, toda naj razume, da je mož, ki se mora baviti z nečim. Sedaj ne študira več, pa mora delati v delavnici. Ko bo pisalna miza narejena, pa bo ves Martin.

Toplo jima je bilo in besede so postajale vedno slajše in nežnejše. Nazadnje je zmanjkalo besed.

Toda ko je Tine legel sladko utrujen na svojo posteljo in je videl, kako je Marta zaspala s srečnim nasmehom okoli ust, mu je postalo spet vse tako nesmiselno, da se je obrnil od nje in se začel na glas smejati.

Naslednji mesec, ko sta se preselila v malo ozko sobico k Lužarjevim, kjer sta imela samo eno posteljo, je bilo še slabše. Poleg tega pa je Lužarica venomer zbadala Tineta, da hodi okoli kakor mizarski vajenec in ne gleda nič na to, kaj prav za prav je in kaj je Marta.

Tine pa se ni zmenil za njene besede. Na vse zgodaj je odhajal v delavnico, se vračal za kosilo in spet odhajal do večera.

Vse se mu je zdelo tako brezsmiselno. Samo v delu je pozabljal na vse, tako da se je včasih vračal vesel k Marti, toda ko je zagledal suhi in zlobe polni Lužaričin obraz ali pa Martine očita-
joče oči, ga je minilo vse veselje in je postal tudi on zadirčen, prepirljiv in krivičen.

Samo včasih ga je Marta sprejela z nasmehom in veseljem, in tedaj jima je bilo lepo.

Toda ti dnevi so se izgubili brez sledu v Tinetovi duši. Vse se mu je zdelo izgubljeno.

In ko je dneve in dneve premišljeval o tem, se je polagoma vdal in nič več ga ni težilo.

«Tako je in bo ostalo, vse je zaman.»

In če je Marta spet začela sitnariti, se je smehljaj in si mislil kaj drugega. Če pa je bila vesela in prijazna, si je spet mislil, da bo minilo tudi to in ni da bi varal sebe s praznim upanjem.

Toda nekje na dnu ga je tiščalo, da je včasih hodil ves popoldan za vasjo med njivami, trav-

niki in gozdovi. Čutil je nekaj v sebi, kar ga bo nekoč zgrabilo z vso silo, ga obvladalo in potegnilo v vrtnice. Tedaj ne bo stal tako ob strani in gledal sam sebe, kako živi zaprt v ozek krog, kako se da obvladovati tem malenkostnim ljudem, kako nič več ne živi po svojem srcu, po svojih željah. O, tedaj bo res živell

Zadnje čase se je vedno česče spominjal Pariza, njegovih šumnih ulic in bulvarjev, pijane godbe, ljudi, ulic, luči, ropota, nasmehov in vzklikov in tistega, kar je vsemu temu dajalo pravo vsebino in lepoto: Dore.

Dora!

Kje so sedaj njene črno ognjene oči, njene vihrave kretnje in njena bistroumnost, veselost in globina, ki ga je tolikokrat presenečala, očarala in osvojila?

O, še jo vidi, še sliši njen glas, še celo njene ustnice čuti na svojih, čeprav je vse že tako daleč, ta' strašno daleč.

Tolikokrat je že v duhu preživel tiste zadnje pariške mesece! In tiste dni pred dobrim letom in pol v Ljubljani!

O, kako čudovito je tedaj bilo!

Tedaj se je pripravljajal za drugi diplomski izpit. Toda na Oglenškaku ni mogel študirati. Marta, Martica in vedno nove malenkosti so ga odvrčale od študija, Tine pa je tako potreboval miru. Samo mesec dni je še bilo do izpita, zato se je po nekaj dneh vrnil v Ljubljano in se lotil z vso vnelo dela.

Neki popoldan pa se je ustavil pred enim izmed številnih velikih belih lepakov, ki so bili tedaj nalepljeni tu in tam in mimo katerih je že tri dni hodil, ne da bi katerega prebral. Tedaj pa se je vendar lotil čudno zavitih črk.

Čez čas je razbral, da razstavljajo «Najmlajši».

Preletel je imena.

Tedaj je vzdrltel.

Med njimi je bilo tudi Dorino.

Ni mogel verjeti, toda ob koncu je bilo zapisano z istimi črkami kakor ostala imena:

Dora Svatina.

Pogledal je še drugi lepak. Spet ob koncu:

Dora Svatina.

Blodil je po ulicah. Z vseh lepakov je kričalo vanj:

Dora Svatina!

Kar samo ga je potegnilo v razstavno dvorano. In spet je ostrmel.

Z leve stene ga je pozdravljala domača gmajna.

Pristopil je bliže.

Dve veliki sliki sta zavzemali vso steno.

Prva: Gmajna zjutraj. Vsa je oblita od jutrnjega solnca, sredi nje se dviga hrast, kjer se je tolikokrat zibal. Listje mu že rumeni. Gmajna se polagoma dviga, na zgornjem robu jo obdaja nizko grmičevje in dalje zgoraj temen smrekov gozd. In tam od desne strani, iz Cigonce, prihajajo krave, vse ožarjene od solnca. Vsa slika je polna solnca in jesenskih barv.

(Dalje prihodnjé.)

Židje

olnce lepi obleko tesno k vro-
čemu telesu. In razen tega še
gori, tu, tam — povsod. Na
desni na polju prasketajo veliki skednji, za nami pri-
stava in pred nami plapolajo plameni iz vasi do neba.
Peklenska pot med ognjem in smrtjo. Rus-civilist leži
na tleh, živi še, toda vse kaže, da je blazen. Njegovi
prsti so krvavi krcelji.

Mi bežimo, mi, mrtva straža, drugi vod leteče čete,
mi zadnji, žrtvena jagnjeta pri umiku! Vsi drugi so že
v rezervnih jarkih, vsi, ki še žive in se morejo premikati.
Za nami so ruske prednje straže. Kozaki... »Bežite!«
Bežimo, bežimo skozi ogenj in dim. Obe vrsti hiš od
cesti sta dve ogromni plamenici... Dalje!... V teku!
Strašno poka, municijo, ki je po naključju ostala v hi-
šah, ko so se vojaki izselili, raznaša... Plamteče stre-
he kriče...

Ušli smo iz pekla, sopihamo, opotekamo se, potimo
se...

Tedaj prihiti nekaj saperjev z gorečimi šopi slame in
pločevinasto posodo: petroleje! Vse zažigajo, vse! Naš
praporščak skoči k njim; njegov browning se zasveti
v solncu... »Prasci, kaj počenjate?« Eden izmed sa-
perjev malomarno salutira in reče ves brez sape: »Uka-
zano nam je. Vse moramo zažgati, kar bi utegnili na-
predujočemu sovražniku služiti za stanovanja!«

Praporščak spravi svoje orožje.

Saper skoči čez cesto k mlinu med drevjem. Kmalu
zagledamo dim, ki leze po strehi. Potem prvi sikajoči
plameni. Dalje...

Tu in tam zažvižga mimo nas slep strel. Pred nami
je še ena vas, ki je sicer še nedotaknjena, a kakor iz-
umrla. Ne, — nekaj ljudi se še potika po njej.

»Židje!« zakriči nekdo. Starikav moški, eden, ki je
nekoliko mlajši, in ženska z dojenčkom na razgaljenih
prsih. Ruse čakajo. Stojte kakor ovce sredi med tolpo
volkov pred kupom oprave, ki so jo izvlekli iz svoje hiše
in postavili na sredo ceste. Progasta posteljnina, trgov-
ska tehtnica, samovar, stoli, kosi razdrtih postelj in ko-
pica škotel. Vse to ne sme zgoreti. Kdo bi si mislil, da
bodo vojaki na umiku vse zažgali? Kdo bi si pa tudi
mislil, da so tu še ostali ljudje — nevojaki? Obkrožimo
žide. Drhte. Na naših bajonetih se svetli mast, naši obra-
zi so trdi, ovratniki bluz odpeti in rokavi zavihani.

»Žid, kruha!«

Mali pegasti možak, ki stoji za menoj, je zakričal. Ko-
nica bajoneta se je oprla ob mastni kaftan, ki pokriva
moža od brade do gležnjev.

»Gospod vojak, nimamo kruha, nimamo kruha... res-
nično, kakor živimo... kakor še živimo!...« Njegov
črni, širokokrajni klobuk zletel z glave.

»Svinja židovska!«

Njegovi lasje, ki so kakor vijaki, frfotajo v vetru.
Otrple so črte njegovega obraza, ves je kakor brez krvi
in prozoren. Pojoče govori, zavija nemško, vse okoli
njega pa se reži in mu grozi. Ali ne padajo njegove be-
sede kakor črn žamet? Ali ne zvone stoletja nazaj?
Židova bolečina je kakor obupana bolečina, ko noslja
tuje besede. Židovska mati strmi v nas — velike črne
oči, samo te črne oči vidimo na njenem bledem obrazu.
Lepa je. »Kakor Arabka je,« si mislim in premetavam
posteljnino. Kaj užitnega hočem najti, samo kaj užitnega!
Praporščak skoči bliže:

»Židje, z nami!«

Jezi ga, ker so ostali tu, ker so hoteli počakati Ruse.
Saj so vendar ruski državljani in mi smo na ruskih tleh.

Doječa mati strmi še zmerom v nas kakor blazna.
Njeno jasno čelo se lesketa kakor svetilka iz alabastra —
ne joka se, samo strmi. Slepi strelji brenče. Tu na od-
prti cesti so nas morali sovražniki že opaziti.

»Židje, marš!« zakriči praporščak in za nekoliko tonov

niže, kakor bi bil pravkar postal iz vojaka človek, doda:
»Ne gre drugače. Ukaz je, da se mora vse izprazniti in
požgati!«

Kakor v sanjah, pograbi mlajši žid samovar, si naloži
nekaj posteljnine. Slabotnej je in neroden... Tudi starec
se predrami, pobere to in ono, spusti spet vse in stoka,
stoka, — ali pa moli, saj ni mogoče razumeti. Mlada mati
vstane in pogleda praporščaku v obraz — prvič. Zakaj
ne zgori v vročem žarku tega črnega ognja?

Dalje, dalje! Nekateri izmed naših pomagamo židov-
ski družini. Kaj vse vlečemo! Jaz sem pobral žvenke-
tajoče kuhinjsko posodje. Pegavec kar kipi od jeze in
lakote, ker židovske svinje nimajo kruha.

Židovska hiša se kadi... Nekaj dragoncev pridrevi,
tudi konje brez jezdecev vlečejo za seboj. Prazna stre-
mena se jim opletajo po bokih. Torej so šele ti prav
zadnji? Prehite nas, nekaj nam kriče in — ni jih več.
Oblak prahu visi za njimi v zraku.

Lesen most, ki so ga šele pred kratkim postavili naši
saperji. Častnik stoji ob njem in nekaj mož. Sod petro-
leja, do polovice poln, z odbitim pokrovom — tekoči
ogelj čaka... Most je na debelo obložen s slamo. Sa-
perski častnik salutira in vpraša našega praporščaka:
»Tovariš, ali si ti zadnji?« Praporščak nekaj poroča, po-
izkuša se smehljati in biti močan. Saperski častnik zra-
ven petrolejskega sode je kos železa: star vojak.

Dva saperja prevrneta sod.

Strašno smrdi. Potem zagori most. Mi smo že na
drugi strani.

»Lep most, lep most,« stoka mladi žid. Kaj mu je most
mar — za njim gori vendar njegov dom! Biti hoče pri-
jazen z nami. Sope pod trgovsko tehtnico in pločevina-
stim zabojem. Za nami žari. Mlada, lepa židovka ko-
raka široko. Njene oči tle kakor ogelje in čudno velike so.
Otrok ji je na prsih zaspal. Pepel in prah pokrivata ta
otroški obraz, pepel in prah, spanec in — mir — —
Kako neumno zmeden in zmešan je ta svet! Kaj iščejo ti
ljudje med nami, surovinami? Kaj se godi v njih dušah?
— Saj je vendar vojna... Kako se boji žena za svo-
jega otroka! Res, samo matere znajo resnično ljubiti —
to je njih moč! Prah grize. Solnce grize. Dalje!

Gost, teman soj je med menoj in svetlostjo sveta.
Marš, marš! Večer prihaja, počasi, leno. Tedaj zajoka
mladi židek. Mlada žena še zmerom ne joka, samo gre,
gre. Njene vranječrne lase je veter razpihal. Kakor glad-
ki gadje leže šopi na ramah in na hrbtu. Otrokovi prstki
tipljejo zdaj spet po njenih razgaljenih prsih.

»Konjenica na desni!«

Tedaj zatuli praporščak, žvižga, brenči... mladi žid
krikne in se prekopicne po cesti, kriči nerazumljive be-
sede, ne poljske, ne nemške. Starec se skloni čezenj, za-
mrmra pridušeno skozi nos, potem krikne tudi on in
pade čez mladeniča... morda je bil njegov oče. Oba
onemita. Odtrgamo žensko od obeh mrtvecev, zdvijamo
dalje, zdvijamo. Tam blizu je edino kritje, nekaj dreves
ob cesti. Tudi dva izmed naših že ležita. Praporščak je
iztrgal prvemu vojaku puško in strelja, strelja.

Prekletost! Samo šest ali sedem jezdecev je tam na
polju; najbrže so kozaki. Zelo daleč so in le nerazložno
jih vidimo. Ležim na cesti in streljam. Za drevjem ni
prostora za toliko ljudi. Streljam, repetiram, streljam —
tedaj opazim, da je prazni magazin za naboje že davno
zletel iz puške. Streljal sem brez nabojev. Obakraj mene
poka in se bliska, zato nisem tega opazil in sem mislil
samo na mater, ki leži na drugi strani ceste v jarku.
Zavetje si je poiskala — zdi se mi, da samo zaradi otro-
ka. Ozrem se, — tedaj se zasveti njen alabastrov obraz
čez rob cestnega jarka. Zakričal bi, ko jo tako gledam.
Kozaki so izginili v naraščajočem mraku, toda še zme-
rom poka od vseh strani. Nekje zatuli ranjen konj, —
leto dni življenja bi dal, če bi tega krika ne bil čul.

Židovka se hoče vrniti k svojima mrtvecema. S silo
jo zadržimo. Kaj bo tam sama z otrokom? Z eno roko
se otepa, z drugo pritiska otroka k sebi, da zaječi. Spet
žvižga okoli nas. Spet so se približali kozaki, spet stre-
ljajo. Videti nas skoraj ne morejo več. Kar na slepo
streljajo, slutijo cesto.

»Naprej! Kmalu bomo v jarkih! Pustite žensko!« za-
kriči praporščak. »Naprej, naprej!«

Tenka obleka židovke se pretrga. Saj mora iti z nami, zaradi kozakov! Toda ne boji se nič.

Zdaj govori hitro, hlastno. Ne razumemo je, židovsko govori in razburjena je. Iznenada pa se ji zvali otrok iz naročja in pade na cesto. Njene oči postanejo še večje in debel curek krvi ji priteče s senec na obraz. Na cesti obleži. Nekateri beže, drugi streljajo. Eden je pograbil otroka. Senca drhte, srce je divje. Žeja že. Dalje, dalje! In tu je že rezervni jarek, 'druga črta', kajti prvo, odkoder smo bili prišli, je Brusilov zdrobil.

Vojak mi položi ubogega otroka v naročje. Kaj naj počnem z njim? Dve očesci strmita vame in drobní sta kakor dva telovnikova gumba, črni kakor črnilo. Tedaj se otrok zasmeje — izročim ga praporščaku, ki stoji pred stotnikom in mu poroča, da smo se vrnili in da imamo toliko in toliko izgub. Stotnik gleda otroka, ne kakor vojak, kakor resničen človek. V obeh kotičkih njegovih ustn nekaj drgeta. Na levem krilu zapoje strojna puška. Vsekako so morali priti kozaki, ki so bili z nami, begunci, tako prijazni, preblizu jarkov, — no, jutri bo že vse mirno, potem pa ne bomo videli cele mesece nobenega jezdeca.

Naposled reče stotnik:

»Dojilje za najdenega židka ne morem zahtevati, pač pa poideta dva moža nazaj k sanitetskemu naredniku, in ta bo spravil še ponoči otroka v Brode. Tam bo že še kakšna ženska, ki ima morda otroka. Mislim zaradi mleka, — več se na take reči ne razumem. — Dobro!«

Mirna noč. Pot našega bega še žari pod nebo. Strmlim iz jarka, na levi in na desni moji tovariši, kakor sence, kakor dolga vrsta prikazni... Trije mrtvi židje na cesti, tam pred mano v mraku mati, — otrok na poti v Brode — če je še živ!

Kako dolgo živi takšna stvarca brez materinih prsi? —

Megla leze iz tal, v drobnih biserih lega na obraz in na železje puške, vlažno in hladno. Mlake na levi se lesketajo oljnato, slepeče, mehko, oljnato... Getsemani... Grčave vojaške roke bodo še nocoj položile drobnega židovskega otroka presenečeni bolniški sestri v naročje...

(B. R.)

M. I.:

Zgošba mladega kiparja

il je mlad kipar z velikimi upi in majhnimi dohodki. Redka grahova juha je sleherni dan kipela na mali železni peči v ateljeju.

»In vkljub vsemu bom vendarle nekoč velik in slaven!« Walter Bertram je veroval vase.

Addy, njegov prijatelj in tovariš po poklicu, je samo skomignil z rameni, kadar ga je slišal tako prepričevalno govoriti.

Neko jutro, ko se je bil ravno obrnil na drugo stran, da bi še malo zadremal, je prihitel Walter Bertram v njegovo sobo.

»Daj mi svojo najboljšo suknjo!« je vzkliknil ves razburjen, še preden je utegnil zapreti vrata za seboj. Hkrati je priletela na odejo posetnica: gospa Mila Hardenova prosi, da se kipar še tisto dopoldne oglasi pri njej. »Zdaj sem na konju!« Nemiren je tekal po sobi gor in dol. »Gospa Hardeno je ena izmed najbogatejših gospa v mestu, njena sprejemnica je mednarodna, njen mož ima najdragocenejše dirkalne konje, ki so po vseh revijah objavljeni.«

»Kaj hoče od tebe?« se je zanimal prijatelj.

»Menda si ne bo pri meni, kiparju, naročila torte.«

Addy je prinesel cel kup oblek. Bertram se ni mogel odločiti, katero

bi izbral. Naposled se je izpremenil v pravega ženina, potlej si je izposodil denar, da se je z vozom pripeljal pred palačo veleindustrijalca Hardena.

V tej hiši je bilo vse v enotnem slogu. Bertram si je želel, da bi mogel biti prijatelj z njim in da bi vse to videl, ta dyomlivec, ki se je tako rad rogal. Če bi le služinčad ne begala zdaj sem, zdaj tja! Ali pa je morda postal nervozen? Saj bi ne bilo čudno! Tudi ni bila malenkost, da je bil kot mlad umetnik poklican v tako imenitno hišo.

Gospa Hardenova je vstopila, vendar ne, kakor je Bertram pričakoval, tiho in resno, temveč hitro in z nasmeškom na ustih. Mladí umetnik je bil očitno v zadregi. Globoko se je sklonil in ji poljubil roko. Saj ni bilo mogoče, da bi bila ta žena že stara mati, kakor mu je bil zatrjeval prijatelj.

Ponudila mu je stol, in kakor hitro sta sedla, je dobil, kar je tako trdno pričakoval, veliko naročilo. Preizkušnja njegovega znanja in gotovo tudi začetek njegove kariere!

Šele ko je sedel v avtomobilu, ki mu ga je bila gospa Mila dala na razpolago, da bi pripeljal material iz svojega ateljeja, je občutil smešnost, ki je bila v njenem naročilu: da naj bi modeliral samo njene noge... Čemu? Zakaj? Vendar — kaj to njemu mar! Dobro ga bodo plačali, in on ima

svoje prvo veliko naročilo iz odlične hiše.

»Dečko je res uren,« je rekla gospa Mila svojemu možu, ko se je vrnil Bertram povsem nepričakovano, da bi napravil iz malca odlitek njenih nog.

Ko je bil Bertram to delo opravil, je gospa Mila izginila in mu dala ponuditi prvovrstnih vin in cigaret. Eleganten avto ga je spet odpeljal domov.

V svojem ateljeju je strgal obleko s sebe in začel vročično delati, da bi odlil model. To mora biti mojstrovina! Naposled je vendarle prišel trenotek, ko je smel model razbiti. Tedaj pa je obstal brez besedi in ves poparjen: bile so najgrše noge, kar jih je bil kdaj v življenju videl. Da ni bil tega opazil tedaj, ko je jemal odlitek!

Poklical je prijatelja.

»Če boš oddal te podkve, bo to tvoje prvo in zadnje naročilo!« je ta menil.

Bertram je bil istih misli. »Toda kaj naj storim?«

Tedaj se je prijatelj hudomušno nasmešnil in odšel. A kmalu se je vrnil z mlado plesalko, ki je imela prekrasne noge.

»Stara bo zavriskala, ko ji boš oddal ta model,« je rekel prijatelj.

Poln navdušenja se je Bertram lotil novega dela, in ko je odposlal po slugi model mlade plesalke, je dobil takoj nato pristrčno zahvalno pismo. Vsak

laik je lahko bral med vrsticami neomejeno občudovanje njegove umetnosti. Pismu je bila priložena prav čedno vsotica in košara steklenk z izbranimi vrstami vina.

Po ateljeju se je širil vonj po pečenki in žvenketanje vinskih kozarcev se je veselo razlegalo. Bertram je sanjaril o novih naročilih in o dopustu na rivieri.

In v taki uri je stopil v atelje nenadoma tuj moški, ne da bi bil vprašal, ali sme vstopiti.

»Kje je gospod, ki je izdelal model za gospo Hardenovo?«

Bertram je vstal in se priklonil in zmagovalen smehljal mu je zaigral okoli ust. »Morda novo naročilo,« si je mislil, ne da bi bil v svojem ponosu opazil, kako je bil tujec razburjen.

Tujec je stopil tik predenj.

»Nič ne znate! Sram vas bodi!« je zavpil.

Bertram ga je ostro zavrnil, a tujec se ni dal ugnati v kozji rog.

»Dosti preozki in za tri številke premajhni so čevlji, ki sem jih izdelal po vašem modelu!«

In zagnal je par lakastih čevljev na mizo.

Zdaj je postalo Bertramu vse jasno in zlezal je v dve gube.

Addy, prijatelj, se je zvijal od smeha in potrepljal čevljarja po ramah. Odkupil mu je bleščeče lakaste čevlje kot darilo za nekoga, ki mu bodo izvrstno pristajale, za nedolžno sokrivo...

E. Brent:

KVARTAČ

Pozno popoldne je. Kavarna je nabitito polna. Govorjenje, žvenketanje kozarcev — škripanje vrat. Gost dim — drobci prahu, ki plešejo v solncu. Njegov vid pade na mizo, kjer sede tuji moški, ki gledajo brezizrazno kakor lutke v izložbenih oknih, in mešajo že kar mehnično kvarte. Natak, ki se zvije zdaj pa zdaj mimo mize, pogleda mimogrede občudovalno te gospode in njih spretno roke: »Kdor zna, pa zna,« si misli. — Ti trije možje pa so vse preveč zaposleni, da bi se menili za natak. Razen tega jim ne pomeni natakovo priznanje prav nič. Kaj sploh misli tak človek. Kvečemu žrtve jim lahko privede.

Škripanje vrat...

Vsi trije pogledajo kvišku. Vselej, kadar se okrogla vrata zasučejo, pogledajo tako. Ali prihaja žrtev?...

To pot so bruhnili okrogla vrata iz sebe debelega, nerodnega moža: tip upanje in zaupanje zbujačočega popotnika z dežele je bil. Možak išče pri-

meren prostor, da bi sedel, medtem pa so že kvartači pomežiknili natak. Ta plane k »stricu z dežele« in ga odvede k igralni mizi. Kvartači so medtem že začeli igrati poker. Njih roke so iznenada pozabile prejšnjo spretnost. Popotnik iz province sede k njim in opazuje njih igro. — »Možje igrajo slabo,« si misli, »in dobro bi jim bilo pokazati, kaj se pravi kvartati... In potem, poker v troje... to je za otroke.«

Tudi kvartači so medtem opazovali, kako deluje igra na zaplečnika. Zadovoljni so. Potem ga eden izmed njih povabi h kvartam in kmalu igrajo v štirih.

Zaplečniku žari obraz: dobiva, dobiva, neprestano dobiva...

Bankovci se nabirajo pred njim. Sogralci mu ne kažejo, da bi mu srečo zavidali. Samo mimogrede se med seboj sporazumejo s pogledi, da bo »kmalu dovolj daleč«.

Škripanje vrat...

Podzavestno pogledajo trije možje kvišku.

Zajetna, orjaška ženska se zrine skozi vrata. Vsa rdeča je v obraz kakor puran... Vse na njej od jeze drgeta. Pogleda okoli sebe, potem pa zavesla proti igralni mizi.

»Torej tu si, John!« zakliče zaplečniku. »Seveda spet pri kvartah... Ali ti nisem prepovedala igrati za denar?...«

»Stric z dežele« je prestrašeno planil kvišku in izpustil kvarte:

»Oprostite, gospodje, toda...«

Debela žena je bila zdaj že pri njem. »Tako pojdi z menoj, John... Vzem mi svoj denar. Pojdi!«

Še besede ni utegnil možak več reči. Ona ga je že prišla za eno roko, z drugo pa grabi drhteč bankovce. Žena ga vleče stran.

Naposled zajecila:

»Gospoda moja... Oprostite... Gospoda moja...«

Potem ga žena potisne k vratom in se še sama zrine tik za njim.

Škripanje vrat...

Trije kvartači gledajo razočarani proti vratom, ki se še počasi zasučejo.

On jo hvaležno pogleda.

»Veš, to pot si pa res imenitno pazila... Na minuto. Doslej so lopovi pustili, da sem dobival... Pravkar pa so hoteli svojo taktiko izpremeniti. Seveda bi jim bil jaz že pokazal, kako je treba pri kvartah golufati...«

Z veselimi obrazmi ji stisne bankovec v roko.

Večer v Kairu

Naglo ležejo na mesto dolge večerne sence, ko se je nagnila žareča obla s svoda, da utone daleč nekje v morju ali v žarečem puščavskem pesku. Po širokih glavnih ulicah velikomestnega Kaira je trušč tramvajev, avtomobliov in izvoščkov. Mnoge lepe dame, svetloin temnopolte, hite v gosposke trgovine izbirat svilo, okrasje, fino posodo. Na terasah velikih hotelov lenarijo le redki tujci, saj so najmenitnejše hotelske palače čez poletje tako zaprle vrata in izobesile table, da počivajo tja do jeseni, ko bodo čez zimo in do pomladi negovale v svojem dragocenem okrilju najmenitnejšo gospodo iz Evrope in Amerike. Tako nudi torej evropski del Kaira poleti običajno življenje v arabskem delu. In ta ni majhen. Imenuje se Ezbekije. Da je na slabem glasu, ne bom še jaz podčrtaval in ga klevetal. Saj prav zato, ker je na slabem glasu, ni tujca, da ne bi zabredel v Ezbekije. Dolge ure lahko blodiš tam okoli in nazadnje boš morda res zablodil...

Znašli smo se štirje mušketirji, saj ni treba, da bi bili zmerom samo trije. Bila je že trda tema, obločnice v Kairu ne razlivajo razkošnega sijaja, in mesec se je pokazal le s svojim zadnjim krajcem, s tako tankim in ostrim, kakor ga najbolj častijo verniki Mohamedovi. Po širokem pločniku smo pohajkovali proti kolodvoru in velikanska garda fiakarjev nas je pripravila k sklepu, da se popeljemo za majhne denarce naokoli po mestu. Med vikom in prerekanjem se pogodimo z rdečenosim Turčinom, da nas bo za dvajset piastrov — kar je v našem denarju okoli pol stotaka — natanko eno uro prevažal po arabskem Kairu, kakorkoli ga je volja. Da, kakor želi njegova visokost na kozlu, gospod fiakar sam. Taka čast svobodne izbire ga menda že dolgo ni doletela. Nekajkrat si je dedec naravnal fes nad čelom, elegantno pritegnil vajeti, se obrnil na kozlu in pomežiknil, kujon rdečenosi, hripavi:

— Madames? Šene frauen?... Dzigi — dzigi?

To je tista ordinarna ponudba, ki jo moreš čuti v Kairu zvečer na slehernem koraku. Če greš peš, se ti vsili star, trahomast in trhel dedec, da te povede k ženskam; priskoči k tebi postopač, kakršnih je v Orientu na milijone kakor stenic; in poleg bakšiša te nadleguje z najnesramnejšimi ponudbami umazani pobalin, ki ti pasje ponižno briše in čisti čevlje. A takole v kočiji ti pomežikne fiakar, kujon!

Široka je ulica, ki tonemo vanjo, slabo je razsvetljena. Počasni paket naših dveh visokih mršavih kljuset se trudno odbija od hiš, ki se v pritličju opirajo na štirioglate stebrovje. A tam na koncu dolge ulice se bolj in bolj svetlikajo v beli svetlobi žarnic in karbidovk majhne, natrpano polne trgovinice, pekarnice, prodajalnice živil, točilnice prečudnih pijač. S hladnim vetričem, ki se je pritihtopil izza piramid in sfing iz puščave in se nagajivo in hladeč opleta človeku okoli glave in pod široko razpeto srajco, udarjajo v nos vonjave po sveže praženih arabskih jedilih. Smo sredi arabske četrti. Poleg kupov melon in dinj, pri črni kavi in srebajoč slastno medičasto pijačo, imenovano marandi, lenarijo Arabci. Moški, sami moški v belih haljah. In z njimi mladež, prepuščena ulici. Odvratni dedci z zabuhlimi lici in lokavimi očmi ljubinkajo s svojimi izbranci. Tu in tam pa smrči zaspan fantič na tleh. V vsakem »boljšem« lokalu je zvočnik in grozovito se izvijajo iz njega melodije arabskih pevk, obupne in enolične, kakor je strašna njih mati, puščava.

Vedno ožje so ulice, vedno bolj zapletene. Tu smo v velikanskem tržišču poltenosti. Prav počasi in previdno se pomika dalje naša kočija. Nekateri Arabci, ki se morajo stisniti ob zid, da se izognejo, izustijo bogve kakšno kletvico. Lopa se vrsti za lopo, pred vsako pa sedi svečenica ljubezni. V njeni mali beznici gori rdeča

ali zelena luč, za pregrado je videti borno ležišče, ob njenih nogah pa se iznad rdeče tlečega oglja v nizki žari dviga dim, ki se razgublja dalje po ulici in širi opojni smrad po ambri. S prekrižanimi rokami sede, žulijo cigarete, v globokih očeh pod črno namazanimi obrvmi se kakor motno steklo svetijo oči, trudne vsega, naveličane vsega, morda obupane, morda ravnodušne. Kismet, kismet, volja božja in prerokove postave o malovrednosti ženskega bitja, — to je tisto, zaradi česar prostitucija v Orientu in po vsem Sredozemlju ni nič sramotnega, da matere niti otrokom ne branijo pohajkovati po labirintu, kjer je na ponudbo grešna ljubezen. A ne samo Arabke in črne Nubijke, ki se jim razposajenim in divjim blestijo zobje in tigrovske oči v medlem svitu ozkih ulic, tudi Grkinje in Španjolke pa še vsa pisana zmes iz Male Azije se tu ponuja in prodaja, mameč tujce s pabarki angleščine, francoščine, nemščine. Na tisoče jih je, na tisoče. Debele, gorostasne Sirijke pa se oddihujejo, sedeč na stolih pred svojimi brlogi, podobne neznanim predpotopnim živalim. Briga njim za tujce! One so izbrane za okus Arabcev. In ti, kakor še mnogi narodi iztoka, smatrajo debelost za največjo lepoto, za posodo očarljive ljubezni.

Molče se kotalimo skozi ozke ulice. Molče in oprezno, tako smo se bili domenili.

Ko smo spet zunaj in se konjiča po lahkem poženetu čez svetli trg v malo boljšo kopico ulic, se vzpne h kočijažu na kozla Arabec, evropsko oblečen, s fesom na glavi, okreten kakor leopard. Le besedico šepne kočijažu. Potem se obrne k nam, prijazno in sladko kakor med:

Jaro Hilbert: Ulica v Kairu

— Monsieurs! Wollen sie sehen schöne Damen?...
Schöne Damen una (ohne) Kleider?... Ganz una Kleider! Wollen sie tanzen sehen? Und dann...

Molčimo. Kočija se počasi pomika dalje. V trmastem molku, ki osupne leoparda, čutimo, kako je stari kočijaž nabit z elektriko, ko ne ve, ali naj ustavi ali naj požene dalje. Molčimo in vsi štirje pogledujemo kakor omejeni mutci po dolgi, mrčni ulici, kamor se izgublamo. Leopard se sklanja niže, obupan je in srdit, da se komaj brzda. In smehljaje se ponuja dalje:

— Nu, wollen sie?... Ganz una Kleider... billig — alles nur 20 Piaster... Was geben sie?

Vztrajno molčimo dalje. Ampak kakor se je Lotova žena obrnila, ko ji je bilo čisto drugače naročeno, tako se je med nami našel zelenec, ki ni mogel dalje zapirati ust.

— In kje je ta tvoj cirkus? — je vprašal Arabca, vsiljivca.

To je leopard hlastnil na besedo! Iztegnil je roko, kakor bi hotel dotipati pol streljaja daleč, do tiste hiše. In iz ust se mu je usula ploha hvale in zvodništva.

V tem smo se ustavili pred hišo greha in leopard je skočil s kozla. »Prosim!« — je razširil roke, da nas povede iz kočije za seboj. Toda spet mu je bil molk v odgovor. Obsedeli smo vsi štirje kakor nemi maliki.

— Nu... was ist?

Prijel me je, najbližjega, za levi komolec, ki sem se z njim opiral ob zloženo streho kočije. Najine srdite oči so se spogledale v temi: — da, v tem človeku se je

skrivala zver. Mačje potuhnjena, nevarna zver. Priučena nemška beseda se mi je zmedla.

— Musst geht!... 20 Piaster!... Musst geht!

Tik pred njegovim nosom se je ustavila moja stisnjena pest.

Ha, saj sem vedel: mačjega rodu!

Previdno so se umaknile najprej njegove roke, ki so se tako trdovratno držale kočije. Potem je popustila noga, s katero se je bil opiral ob stopnico. Odskočil je in strašna kletev se je izgubila za nami. Kočijaž jo je seveda razumel, čul sem ga, kako se je prezirljivo na glas nasmehnil, ko je švrknil po konjičkih. Pohiteli smo iz temne ulice dalje na svetlejši trg in nazaj v evropski del. Ura vožnje je med tem že potekla.

Trudni, naveličani tega večera smo stopili v bližnjo majhno grško putiko, da se pred nočnim počitkom odžejamo s priskutno gazozo in mlačnim pivom.

G. LOCHNERT:

BRATA TYRELLA

»Marija Kristina« je počasi plula v pristanišče in sirena je jela mogočno tuliti. Heydebrandt je pogledal čez ograjo na palubi. Na morju se je zibalo vse polno majhnih, nizkih čolnov, iz katerih so črnici živahno mahali in klicali: »Very cheep, mista... Bon marché, m'sieur... Gaufen Sie, Err...« Krasen, bel motorni čoln si je brezobzirno utiral pot proti parniku skozi to gručo. V motornem čolnu je slonela mlada, vsa v belo oblečena dama...

Peter Timm je s pazljivimi očmi spremljal bližajoči se čoln. »Ali poznate to žensko, Heydebrandt?«

Ta je prikimal. Zamišljeno je stegnil roko in prijel tenki kozarec, ki mu ga je bil sluga pravkar prinesel: majceni drobcu ledu so žvenketaje udarjali ob steklo. »Ena od Tyrellovih...« je rekel čez čas. »Ali Doro-teja ali Suzana ali Silva ali kaj podobnega... Ne glejte tja, Timm, to ni za vas. Deset milijonov dolarjev imajo, največje posestvo ob Zlati obali in še marsikaj drugega. Eh, če ti prekleti črnici ne nehajo kričati, bom še zblaznel...«

Vlačilci, ki so vlekli »Marijo Kristino« v pristanišče, so puhali in ječali. Male bele hišice mesta so se bleščale v neusmiljenem solncu. Za hišicami so se razprostirali stari gozdovi in za njimi so se dvigale visoke gore proti nebu. Peter Timm si je prižgal cigareto. Skozi dim je

pazljivo ogledoval Heydebrandtov markantni obraz.

»Ali je od tistih Tyrellovih, ki so bili kopalci zlata, Heydebrandt?«

»Od tistih...« Heydebrandt je zabobnal s prsti po mizi. Njegov pogled je bil uprt v daljine gore. »Tyrella — kopalca zlata...« Tiho se je zasmel. »Vsekako je tukaj v primerni okolici, zakaj Tyrellovi in te preplete gore spadajo nekako skupaj... Ali vidite tisto rumeno hišo na obali, Timm? Tam je stala tiste dni nizka lesena koča, tik za kočo pa se je razprostiral gozd, in kadar se je zmrčilo, so prišle blagoslovljene opice in nam vse požrle... To je bilo pred tridesetimi leti... Na obali pa so se zbirali najpogumnejši in najbolj divji moške vsega sveta in čakali na bogsigavedi kakšen znak, da bi prodrli v gotranjost te ožgane dežele in iskali zlata... To so bili časi... peklenko veseli časi. In ljudje so imeli denar — a hoteli so ga imeti še več... In tako sta prišla neki dan tudi brata Tyrella...«

Motorni čoln je bil prišel do parnika in mlada, v belo oblečena dama je previdno splezala po vrvasti lestvi navzgor. Bila je tako čudovito lepa sredi te nenavadne okolice, da je Timmu zastal dih in je jel mrmrati nerazumljive besede.

Stari Heydebrandt je zgrbančil čelo.

»Ali vam je všeč? Hej, — morali bi videti brata Tyrella, ko sta bila prišla semkaj. Bila sta kakor dva bo-

gova sredi te propadle drhali. In kakšno hojo sta imela! Videti je bilo, kakor bi se sploh ne dotikala tal. In prebrisana sta bila... Timm, bila sta tako prebrisana kakor vsi črnici te dežele skupaj in še nekaj Grkov in Armencev po vrhu... O — bila sta edina človeka, ki sta si pridobila iz tega kamenja milijone, in za to je bilo treba več kakor samo hrabrosti in vztrajnosti...«

*

Timm je skomignil z rameni.

»Imela sta pač srečo. Saj ni težko postati milijonar, če najdeš par kil suhega zlata... Ali poznate njuno zgodbo?«

»In še kako dobro...« Heydebrandt je poklical črnega slugo in naročil svežega ledu. »To je bila čudovita reč!... Nekega dne — za časa dolgoletnega deževja — sta se odpravila brata Tyrella s štiridesetimi nosači v gore, ostali pa so se zbirali okoli njiju in delali neslane opazke... a onadva sta se smehljala. Sveta nebesa — vedla sta se tako, kakor bi se odpravila v Pariz, v London ali pa v Berlin! Tlesnila sta s prsti in veselo mahala vsem znanecem... Še ves tisti dan smo slišali z gora pokanje pušk in petje nosačev — potem so vsi izginili. Devet mesecev ni bilo o njih ne duha ne sluha in ostali so pravkar začeli zbirati, da bi jim postavili ob obali lesen križ (takšna je bila tiste dni navada), ko pridrevi neki Španec v mojo kočo in zakriči: »Senor Tyrell... Tyrell...«

»Vsak dan so prihajali novi norci, ki jih je mamilo zlato...«

in jaz sem šinil kakor blisk iz koč in — Bog blagoslovi moje oči! — tam sta stala oba, ožgana kakor črnca in suha — od solnca in vetra presušena. Njune poprej tako lepe obleke so jima v krpah visele s telesa. A ko sta iztegnila roke in odprla pesti — se je vse bleščalo in lesketalo — bilo je zlato. Čisto, drobno zrnato, čudovito zlato... in črnecem so stopile oči iz očesnih votlin, od poželenja pa so si z jeziki oblizovali ustnice.«

*

Sirena »Kraljice Marije« je dvakrat kratko zatulila. Trije moški, ki so stali na mostu, so jeli pripravljati vrvi. Na obrežju je bilo vse živo črncev. Heydebrandt je pokimal... »Je prav tako danes kakor takrat,« je zamrmral. »Zakaj bi se tudi kaj izpremenilo? Mar mislite, Timm, da more sto belih hiš in en parnik izpremeniti deželo? O, še dandanes je prebivalstvo tod prav tako neumno in lahko-verno kakor takrat... O čem sva že govorila? Saj res, pripovedoval sem vam o bratih Tyrellovih... Timm, v svojem življenju sem slišal mnogo zgodb, dobrih in slabih, pametnih in bedastih, a ta zgodba je bila najčudovitejša, kar sem jih bil kdaj slišal. Brata Tyrella in njuno spremstvo so bili našli dve dolini — dve ožgani, smrdeči, od Boga v sveti jezi ustvarjeni dolini — in tam je bilo zlato... Treba je bilo samo pesek presejati skozi sito — in zabogatel si...«

To je bilo razburjenje. Vsi so bili kakor iz uma. Vest se je hitro raznesla in osem dni pozneje je bila obala — ta bedna obala, Timm — pokrita s kočami in šatori in vsak dan so prihajale nove ladje in izbljuvale nove norce... Seveda sem šel tudi jaz z njimi. Šel? Ne — tekel sem, kakor so tekli vsi. Stari in mladi možje, ženske in otroci, zdravi in bolni... vsi so kakor iz uma tekli... čez te brezupne gore so tekli v največji vročini, samo da bi hitreje prišli do zlata... Pred nami sta hodila brata Tyrella in nam kazala pot in petdeset tisoč ljudi je šlo za njima... in pozneje spet petdeset tisoč in zmerom iznova petdeset tisoč... in vse te trume so se razile v tisti dve dolini.

»In brata Tyrella sta jim prodajala živila in pitno vodo za drag denar...«

»Stari in mladi — zdravi in bolni — so dirjali za stavo.«

Petru Timmu so se zasvetile oči: »Ali ste našli mnogo zlata?«

Heydebrandt se je zasmel: »Novec ste, Timm. Bila je široka dolina, v katero sem bil prišel po petintridesetih dneh strašne hoje... in tam je bil bel, vroč pesek, in ko smo navalili nanj in ga jeli presejati... o, Bog... tedaj so ostala med mrežo majhna rumena zrnca in roke so se nam tako tresle, da so nam sita padla iz rok, in morali smo iznova začeti.

Zverinsko vroče je bilo... Tri dni pozneje smo porabili vso pitno vodo, tudi jesti nismo imeli več česa... a k sreči so bili tam ljudje, ki so nam prodajali jestvine in pitno vodo, in jedli smo in pili in peli in kopali... dokler — da, dokler nam ni pošel denar. Potem smo morali spet k obali, da smo si oskrbeli denar ali pa poiskali novo delo, in spotoma smo srečali pol milijona ljudi, ki jih je gnala strast za zlatom v isto usodo...«

*

Črnici so prišli na krov in ponujali svoje blago: školjke, banane, melone, kokosove orehe, opice in zlata zrnca. Heydebrandt se je razjezil.

»Izginite, izginite...« je zakričal in sunil z nogo črnca, ki mu je ponujal zlata zrnca. »Izginite! Ne morem videti zlata... Zlato v tej blagoslovljeni deželi!...« Potem je rekel še nekaj besed, ki jih je črnec razumel. Napravil je kisel obraz in hitro izginil...

Timm se je začudil: »Mislim sem, da ste z zlatom zabogатели. Od kdaj zaničujete to zlahtno kovino?« Oči so mu dobile jezen blesk. »Kaj je hotel črnec?« je vprašal zadirčno. »Ponujal vam je zlato — dobro zlato... gotovo je vedel za kak dober kraj... in vi ste ga spodili... Ker ste prestari, da bi se še česa lotili, zato ne privoščite drugemu malo sreče... Moj Bog, če premislim, da leži zlato tod naokoli... in da je to dekle tu na palubi... Nikar me tako ne gledajte... Pomagajte mi rajši... Menda ne boste trdili, da tukaj ni zlata?«

»Marija Kristina« je pristala. Heydebrandt je počasi vstal.

»Od zlata še ni nihče zabogatelj, Timm,« je rekel preprosto. »Kar smo takrat našli tukaj — je bilo angleško,

južnoafriško zlato... in tukaj je Portugalska. Ali razumete? Vsak pesek lahko uporabite za zlato... pesek je treba posuti z drobnimi zlatimi zrci in dobro premešati, in norci bodo kakor iz uma. Kaj vas stane taka šala? Dvajset tisoč ali pa trideset tisoč dolarjev... več ne...«

Peter Timm je ostrmel. »Kaj? Kaj pravite? Pripravljen pesek?... Za božjo voljo — Heydebrandt — in brata Tyrella? Odkod...?«

Heydebrandt je nepotrpežljivo zamahnil z roko; snel je klobuk in si pogladil obleko. »Brata Tyrella nista nikoli kopala zlata — tako neumna nista bila... pripravila sta bila pesek in izdala kakih sto tisoč dolarjev... in vsi tisti sto in sto tisoči norcev, ki so prišli iskati zlato, so morali od njiju kupovati po neverjetno visokih cenah ves živč in pitno vodo, s katero sta bila Tyrella zmerom založena... Ali me zdaj razumete? Brata sta zaslužila pri hrani in pri pijači... soudeležena sta bila pri parnikih, ki so dovažali norce... ustanovila sta bila široko zasnovano družbo, ki je vsak mesec raztrosila po pesku za petdeset tisoč dolarjev zlata... in s temi petdeset tisoč dolarji sta zaslužila pet sto tisoč dolarjev...« Obrnil se je in odhitel k mostu. Zadnje besede so zamrle v vetru.

*

»Marija Kristina« je ležala kakor sita žival v pristanišču. Črnici so kričali in ponujali svoje blago; kapitan je preklinjal, Doroteja Tyrellova pa je stala na mostu in se izzivajoče in zvonko smejala. Peter Timm se je obrnil in strmel v njen obraz... Bila je lepa... a v njenih čudno hladnih očeh je bil izraz, nad katerim se je zgrozil...

Ozlovoljen je stopil čez most in počasi odkorakal do obale. V tem trenutku je vedel, da je Afrika velika in skrivnostna dežela, polna norcev, ki dirjajo za fantomom...

»Hoja po razbeljeni zemlji je bila strašna!«

Cepin z Mounta Everesta

Zadnja sled za Malloryjem in Irvinom.

Dne 7. julija l. 1924. sta se odpravila Mallory in Irvine, člana tretje odprave na Mount Everest, iz tabora VI, da bi z naporom svojih poslednjih moči premagala to goro bogov. To je bil tretji poizkus, ki je bil kdaj napravljen. Prvega je poizkusil Mallory, ki se je bil udeležil vseh odprav na Mount Everest, z Bruceom. Morala sta se vrniti. Tudi Norton in Somervella ni pustil vihar, ki neprestano razsaja okoli vrha, do cilja. Tretjega poizkusa se je bil Mallory spet udeležil, za spremljevalca pa si je bil izbral mladega oksfordskega študenta, Irvina. Nekaj časa je nosač še spremljal oba pogumna hribolazca. Potem sta ga poslala nazaj v tabor VI, kjer je oddal sporočilo, da sta oba zdrava in polna zaupanja. In potlej ni nihče nikoli več slišal o njiju.

L. 1933. so poizkusili z novo odpravo premagati najvišji vrh Mount Everesta, ki so ga bila letala že dolgo pred tem preletela. Spet so ustanovili tabor VI, vendar je ležal tabor to pot že više kakor l. 1924. In spet sta se odpravila dva moža na pot, da bi premagala zadnji vrh: Wyn Harris in Wager. Vendar sta se morala tudi ta dva z neopravljenim delom vrniti, zakaj vrh Mounta Everesta je bil zavil v gosto meglo in leden vihar jima je zapiral pot. Toda na svoji poti sta napravila zanimivo najdbo. Na gladki, rjavi skalnati plošči je ležal cepin. Bil je videti kakor nov in brez vsakršnih poškodb in v jeklu je bila dobro čitljiva znamka izdelovalca: Willisch. Hribolazca sta pustila cepin tam, kjer je bil. Šele ko sta se odpravljala nazaj v tabor VI, ga je vzel Wyn Harris in pustil svojega tam. Kdo je bil lastnik najdenega cepina?

Pred Wynom in Wagerjem sta samo Mallory in Irvine prehodila to pot, pred katerima še ni nikoli noben človek hodil. Cepin je moral potem takem biti last enega izmed njiju. In Willisch je bil tudi res l. 1924. preskrbel Mount Everestovi odpravi cepine. Brez dvoma je na tem mestu zla usoda dohitela oba mlada človeka. Zakaj cepin, ki ga je bil Somervell pri svojem naskoku na Mount Everest izpustil, je zletel čez skalnat greben in popolnoma zdrobljen obležal na ledeniku na drugi strani gore. Domneva, da sta Mallory in Irvine odložila cepin, da bi se razbremenila in laže nadaljevala pot, ni prav nič verjetna, zakaj nobenemu človeku, ki je imel kdaj opravka z Everestom, ne more biti cepin oyrar. Nasprotno: cepin je ondi najboljši prijatelj hribolazca: pomaga mu pri visečih, skalnatih ploščah, nanj se opira, kadar ga zgrabi divji višinski vihar, z njegovo pomočjo si napravi stopnice v led in z

njim izkuša premagati nevarna snežišča. Pa tudi domneva, da sta Mallory in Irvine dosegla vrh in zasadila cepin v znak zmage, ki naj bi ga bil potlej vihar odnesel na skalnato ploščo, ni pravilna. Vihar je bil odnesel cepin po zapadni strani grebena, kakih 1200 m v vodoravni legi, kar ni verjetno. Čisto nemogoče pa je, da bi bil cepin nepoškodovan obležal na mali, ravni skalnati plošči, ob kateri zija strm prepad.

Kraj nesreče je torej dognan. Vprašanje je le, ali se je zgodila nesreča tedaj, ko sta se odpravljala na vrh ali ko sta se vračala. Da se to dožene, bi bilo treba rekonstruirati nesrečo. Mallory in Irvine sta hodila ondod najbrže zvezana z vrvjo. Toda vrv nima pomena, če ni nikjer nobene opore, za katero bi se človek lahko prijel. Enemu izmed obeh je bilo na skalnati plošči najbrže izpodrsnilo, da je izpustil cepin in potegnil tovariša za seboj. Izpodrsne pa človek laže, kadar se vrača, ker je že truden. Pri vzponu pa sta bila oba, kolikor se da v tej višini ugotoviti, čila. Tako je torej najbolj verjetno, da sta se ponesrečila, ko sta se vračala.

To domnevo potrjuje tudi tale moment. Odell, ki se je tudi udeležil odprave l. 1924., trdi, da je videl oba hribolazca med oblaki, ko sta plezala po višji skalnati plošči, vsekako pa šele pet ur pozneje, kakor bi bila morala po načrtu biti tam. In da sta to skalnato ploščo prehodila v petih minutah. Vendar pa tudi Odellovo poročilo ni zanesljivo, zakaj udeleženci odprave iz l. 1933. so dognali, da se človek v tej višini, ko je ves prevzet od višinskega zraka, ne more več zagnesti na svoje oči. Tudi oni so videli

dve črni točki. Wyna in Wagerja, kakor so mislili, in so hoteli prisesti, da so videli, kako sta se tedve črni piki vzpenjali in premikali. In naposled so dognali, da sta bili tisti dve črni piki dve skali. Razen tega so ugotovili, da bi ne mogel noben človek tega sveta, in naj bi bil uren kakor himalajska koza, premagati te skalnate plošče v petih minutah.

Morda je pa Odell Malloryja in Irvina vendarle videl, in potem je zelo verjetno, da sta bila prav blizu vrhu ali pa da sta ga celo že dosegla. Popolnoma ne bo ta uganka nikoli rešena.

Cepin obeh ponesrečencev se je pa še enkrat izkazal.

Wyn Harris, ki ga je bil zamenjal za svojega, je izkušal, ko se je vračal, prihraniti nekaj moči, pa je, kakor se to lahko napravi po planinah v Evropi, hotel zdrčati po nekem ledeniku navzdol in je, kakor hitro je to poizkušal, drčal z zmerom večjo hitrostjo proti globokemu prepadu. Z veliko prisebnostjo pa se je prevrgel na trebuh, čvrsto zagrabil železno glavo cepina z obema rokama in ga počasi zasukal, tako da je nekoliko razpraskal sneg in se nato še nekoliko zadril vanj, dokler ga ni mogel Wyn postaviti pokonci. Ako bi tega ne bil tako počasi napravil, bi mu bil sunek, ko se je pri tej hitrosti mahoma ustavil, iztrgal cepin iz rok in ga strmoglavil v prepad. Tako je bil pa to strašno vožnjo počasi zavrl — Wyn Harris se je ustavil, a noge so mu skoraj že visele v prepad.

Gospod Willisch je bil dobro opravil svoje delo: njegov cepin je, potem ko je devet let ležal na Mountu Everestu, še rešil človeško življenje.

Pogled s pobočja M. Everesta na Chongra Peak v Nanga Parbat

TIGRA

Skozi pragozd je drevil avto; to ni nič redkega.

V avtu je sedela dama s plaščem iz tigrovega krzna. To ni prav za prav nič redkega.

Iznenada pa se je prikazal ogromen bengalski tiger. To je pa v današnjih časih v pragozdu nekaj redkega.

Tiger je skočil v zaletu na hladilnik. Mož pri krmilu se je prestrašil, avto je obstal, žena je pridušeno kriknila in v grozi strmela v zver.

Tiger je počasi zlezel v avto. Potem je odprl gobec in vprašal: »Ali si ti tigra?«

Žena ni mogla izdavi besede iz sebe.

»Ali si nema?« je grozeče zarenčal.

»Ne,« je zajecjajala žena, ki se je že nekoliko zavedela in znala k sreči bengalsko, »toda vsako nadaljnje približevanje si prepovedujem.«

»Kr, krrr,« je napravil tiger. »Dišiš kakor muškatnik, drugače pa si takšna kakor tigra. Kaj si prav za prav? In kdo je to bitje spredaj?«

»To je moj mož,« je hotela reči žena, toda v zadnjem trenutku ji je prišel boljši odgovor na misel. »Ovca je,« je šepnila. »Saj jo moraš vendar po kožuho poznati.«

Možak je imel namreč tesno zapet ovčji kožuh.

Tiger je vljudno odmahnil z repom in se ni več menil za moža. Samo njo je radovedno gledal. »Čisto rdeč go-

bec imaš,« je ugotovil. »Tvoji kremplji so ostri in lepo polizani. Tudi tvoja griva je taka, kakor bi jo bila dolgo drgnila ob grmovju. Tvoje oči so tako goljufive, da podobnih še nisem videl v džungli, vendar pa se mi zdi, da nisi tigra vzlic svojemu kožuho.«

»Zakaj pa ne?« je poizkusila žena ugovarjati.

»Krrr,« je zagodrnjala zver. »Moja leva nosnica pravi, da si kača, leva pa šumi, da si divja mačka. No, saj se bo to videlo, ko ti bom iztrgal srce iz telesa.«

»Srce boš pa pri meni brez uspeha iskal,« je odvrnila dama... »Če bi ga imela, bi ne bila tigra.«

Tiger je strašno zarijul in dvignil šapo, toda lepa žena ga je z nekaj besedami pomirila.

»Kako naj ti dokažem, da sem tigra?« mu je rekla. »Pridi in položi svojo glavo v moje naročje.«

Nezaupna zver jo je ubogala. »No, vidite!« si je dejala dama in se čisto pomirila. »Kakor vsi dedci je, samo obrat. Bom že opravila z njim. Z vitkimi prsti je počohala zver po glavi. »No, kako se ti zdi?«

»Čudovio ležišče,« je odvrnil tiger in skril kremplje v šapi. »Toda ne misli si, da se boš izmazala, če se boš z menoj igrala. Moja žela po krvi je nenasitna. Če te takole pogledam, se mi zdiš bolj podobna gazeli,« je potem nezaupno nadaljeval.

»Kako? Gazelasta tigra ali tigrasta gazela? Zakaj pa ne samo tigra?«

»Dokaži mi!«

»O,« je šepnila, »ali ni dovolj, da sem prišla k tebi v gozd? Kaj hočeš več?« Nervozno je podala prste v njegov kuštravi kožuh in zavzdihnila: »Vi moški ste pa res vsi enaki, oh!«

Tiger jo je postrani pogledal, a vendar so mu njene besede dobro dele.

»Kolikokrat sem sanjala o tebi, o kralj džungle,« je zagostolela in se voljno privila k njemu.

Kralj džungle se je pretegnil in na glas zasopel.

»Brke bi ti rada navila,« je potem dejala in se jih je res oprezno lotila.

»Samica si vsekakor,« je odvrnil tiger.

»Tigra.«

»Nekakšna kačja žival.«

»Nekaj ti bom šepnila na uho,« je rekla in se sklonila k njemu: »prepričala bi te rada. Toda lepo moraš zapreti oči, ker se bom drugače bala.«

Z levico mu je zakrila oči, z desnico pa je pomignila možu, da ji je dal revolver.

»Poslušaj, tigrček,« je sladko dejala. »Ena sama beseda je in zveni kakor strast...«

»Strast...« je zakrutil tiger.

»Past!« je odvrnila žena.

Počil je strel. Tiger je poslednjič skočil in drgetajoč omahnil zraven avta. »Pa je vendar tigra!« je zahropel in oči so mu osteklenele.

Mož je veselo vzkliknil:

»Ta ima dovolj!«

Skočil je iz avta.

»Hrabra si bila, draga moja ženica.«

Žena pa je samo skomignila z rameni, pogledala mimo moža in njene oči so se zaiskrile kakor dve zeleni luči v mraku. »Življenje ga je stalo,« je hladno rekla, »ker ni hotel verjeti, da sem tigra.«

»Ha-ha,« se je zasmel mož, »ti naj bi bila tigra, ker tičiš v kožuho iz tigrovega krzna, ha-ha!«

In kar tresel se je od smeha v svojem ovčjem kožuho.

Uspeh letovanja

Mnogo naših fantov in deklet je izgubilo svoja srca na vseh koncih in krajih Jugoslavije.

September je, in »ptice selivke« so se začele vračati v svoja gnezda. Zbirajo se z vseh strani, iz vseh krajev naše široke in raznolične domovine. To je tudi na ulici takoj opaziti. Mnogim, ki nas srečavajo, je koža zagorela od dalmatinskega solnca, mnogim je osvežil lica zrak naših lepih slovenskih gora... Podoba je, kakor da bi vsi, ki se vračajo z letovanja, prinašali s seboj zdravje, ki krepi tudi nas ostale, čeprav nismo prišli delj kakor na rob predmestja. In ves ta svet, posebno pa mlajši, prinaša s poti nove, žive dojme, zakaj letovanje je zmerom spojeno z nečim, kar človeka prijetno izpodbuja... Seveda se tam zunanaj ni manjkalo ne izletov, ne družbe. Sklepala so se nova znanja, plesali so ob jazzu in prepevali. In priroda je vse to izpopolnjevala s svojimi neprekosljivimi čari.

Ondan sem v družbi poslušal neko gospodično. Prvikrat je bila šla na morje. Zdaj seveda nima dovolj besed, da bi izrazila svoje navdušenje. Samo to je, da ji izmed vse te narave najbolj ugajajo moški. »Zadostovalo mi je že, da sem jih gledala tako visoke, krepke in ožgane od solnca,« pravi gospodična. »In kar je najbolj zanimivo: vsi Dalmatinci so takšni!« doda z zanosnim glasom.

Pa ni samo ona navdušena za morje in za lepe Dalmatince, ampak tudi njena gospa mama: »Odsihdob hova hodili zmerom samo na morje«, se je

Spomini veselih dni

Zanimiva fotografija: Skok v vodo

Iz zbirke počitniških slik

zaobljubila častita štiridesetletna gospa.

Vendar je letovanje prineslo nekaterim tudi drugačna presenečenja. Tisto, česar niso zmogli mnogoštevilni plesi, večeri, dobrodelne prireditve in čajanke, je napravilo letovišče. Zaupno vam lahko povemo, da je precej naših gospodičen izgubilo svoja srčeca po raznih lepih kotičkih ožje in širše domovine. Da, o mnogih se tako rekoč že »uradno« ve, da so zaročene. Podobno je tudi s fanti...

Kakopak, dosti večje število jih je pustilo srca samo tako, »na posodo«. Po mnenju strokovnjakov to nič ne škodi: našemu notranjemu turizmu je to samo v korist.

Ce vse pretehtamo, je letovanje, kakor vsako leto, tudi letos prineslo mnogo osvežila, razvedrila in prijetnih spominov. Ljudem, ki se vračajo, je ostal dojem, da je življenje vendarle nekaj lepega in da ga je treba samo nadaljevati.

Zdaj se ti dojmi doma urejajo in človek prihaja po malem do sape. Mlajši svet skrbno varuje fotografije in jih z mnogimi vzdihji razkazuje prijateljicam in prijateljem. Vse to je bilo lepo kakor sanje... Prijateljice si vzajemno pripovedujejo, kaj so doživele, in se spominjajo svojih »srčnih kraljev«. Vsaka je našla vsaj enega. Toliko jih je kakor listja in trave. Ni jim števila... Nekatera, ki je pisala dnevnik, zdaj obrača liste in prepisuje. Časih je na teh listih tudi kaj takega, o čemer ne govorimo in česar ne pripovedujemo drugim ljudem. To so njene skrivnosti, ki jih ljubosumno varuje. Nemara da jih tudi mora varovati. Kdo pa ve?!

Brezskrbna trojica havajskih otrok

Slepar ali učenjak?

Človek, ki dela zlato

L. 1932. so sodili Dunikovskega zaradi goljufije. Trdil je namreč, da je izumil, kako se dela zlato. Komisija, pred katero je eksperimentiral, je ugotovila, da je Dunikovski navaden slepar in da ni njegov izum vreden pipe slabega tobaka. Dunikovski je bil obsojen na dve leti ječe. Še isti dan, ko je bil spet prost, je njegov odvetnik g. Charles Legrand ukrenil vse potrebno za revizijo procesa. Legrand pravi, da je prepričan o obsojenčevi nedolžnosti in da bo sam finansiral izvedbo načrtov Dunikovskega, čeprav nima dosti denarja. Vzel je Dunikovskega, njegovo ženo in otroke k sebi na svoje posestvo, da bi tam nadaljeval svoje delo.

Pred leti sem spoznal Legranda. Vedel sem, da ima posestvo v San Remu na italijanski rivieri, in šel sem tja. Priznati moram, da sem smatral izum Dunikovskega za senzacionalen trik, s katerim je hotel oslepariti nekaj lahkovernih ljudi.

In videl sem...

Danes vem, da Dunikovski resnično dela zlato.

Prav za prav ne dela zlata. On samo do maksimuma izloča zlato iz zemlje. In to ne samo iz zemlje, temveč iz vseh snovi.

Dunikovski me je zelo ljubeznivo sprejel. Nič mi ni govoril o svojih metodah in nič mi ni razlagal iz kemije. Odvedel me je v svoj laboratorij — v navadno klet. V enem kotu je peč, v drugem pa miza, ki je polna posod za kemične poizkuse. Ob zidu stoji majhen električen aparat, ki je prav podoben radio-aparatu. To je vse. Tukaj izdeluje Dunikovski zlato.

Pripovedoval mi je:

»Nisem alkimist — niti nisem slepar! Vendar sem pa vse svoje življenje posvetil kemiji. Niti nimam namena, da bi obogatel s svojim izumom. Predvsem delam za znanost, za človeštvo sploh in za svojo družino.«

Njegove besede so zvenele preprosto in brez vsakega patosa.

Da Dunikovski ni slepar — o tem sem se sam prepričal. Nikoli ni trdil, da dela zlato. Samo pridobiva ga! On trdi, da so v vsaki snovi poleg atomov tako imenovani metaliti, to so snovi, ki še niso kovine, a se izpremenijo v kovine. Skrivnost Dunikovskega je v tem, da je izumil novo vrsto električnih žarkov, ki pospešujejo proces, da se izpremenijo mineraliti takoj v zlato, medtem ko potrebuje priroda za ta proces nekaj stoletij. Ko se mineraliti v tvarini izpremenijo v zlato, ga stopi in izloči iz tvarine.

Objavljamo recept, po katerem pridobiva Dunikovski zlato:

1. Najprej vzame kos zemlje, v kateri je zlato (navadno so te količine zlata tako majhne, da jih ni vredno izkoriščati z dosedanjimi sredstvi).

2. To zemljo zdrobi in jo preseje skozi sito, da dobi droben prah.

3. Dobljeni prah presveti z žarki, ki jih proizvaja električni stroj, ki je izum Dunikovskega.

4. Prah presuje v posodo, kjer ga segreje na 1400 stopinj za štiri in dvalet ur.

5. Ohlajeno zmes zmeša s hlorhidratno kislino, ki raztopi vse ostale kovine in apnenec.

6. Tako očiščeno zmes dalje časa meša z živim srebrom, ki amalgamira zlato.

7. Dobljeno mešanico precedi zdaj skozi jelenovo kožo.

8. Kar ostane na koži — torej živo srebro in zlato — je treba pripraviti do žarenja, da se loči zlato od živega srebra.

To je vse.

Na vsem tem ni nič skrivnostnega. Vsa skrivnost je edinole v električnem aparatu Dunikovskega, ki je pa neče izdati.

Sam sem napravil vse te poizkuse in iz 200 g zemlje sem dobil pol grama zlata. Tudi zemljo sem sam izbral.

Vzel sem jo iz bližnje njive. Dunikovski je stal poleg mene, vendar se pa ni dotaknil niti zemlje, ki sem jo prinesel, niti zmesi, in končno tudi niti zlata. Tudi aparat sem sam naravnal po njegovih nasvetih.

Dobil sem pol grama zlata. To zlato sem nesel k prvemu zlatariju, ki mi je potrdil, da je ta komaj vidna kroglica res najčistejšo zlato.

Povedal sem to Dunikovskemu. Malo se je nasmehnil in me potrepljal po ramih. Potem mi je pokazal vse zlato, ki ga je dobil na isti način, odkar je v San Remu. Vsega zlata je bilo 120 g. Odkupil sem mu ga in dal sem zanj 1644 francoskih frankov.

Ko sem se vrnil v Pariz, sem nesel zlato k cenilcu Francoske narodne banke. Ocenil je zlato na 1956 frankov. To vsoto so mi tudi izplačali.

Torej: ali morem po tem, ko sem sam pridobil zlato po receptu Dunikovskega, ko sem zlato prodal in mi je bilo v redu plačano, reči, da je Dunikovski slepar?

Ne, stokrat ne!

Postal je samo žrtev ljudi, ki so ga hoteli izkoriščati. Povod procesa pa je bil tale:

Dunikovski je sin profesorja kemije na lvoškem vseučilišču. Ko je potrošil vse premoženje za razne poizkuse, je prišel v Monte Carlo. Tu je z delom nadaljeval za državo Monaco. In tu se je prvič začelo o njem javno govoriti. Dobil je tudi denar za svoje poizkuse, toda tisti, ki so izprva finansirali njegovo podjetje, so na ruleti kmalu izgubili premoženje. Ustanovili so novo družbo za izkoriščanje tega izuma. Prvotna glavnica je bila 500.000 frankov. Dunikovski je zgradil majhno tvornico. Toda ta glavnica ni zadoštovala, in Avstrijci so morali priskočiti s 400.000 fr. na pomoč.

Za poizkuse so se začeli zanimati tudi londonski finančniki. Njih predstavnik je poslal zvedenca k Dunikovskemu, ki se je zelo povoljno izrazil o novem izumu. Dunikovski je podpisal z Angleži dogovor, da se čisti dobiček deli med njim in družbo. Po dogovoru so ga izkušali finančniki

Zemljo presejajo skozi sito

Dunikovski preiskuje zemljo
Zemljo dovažajo s tovornimi avtomobili

izkoriščati... Dunikovski je hotel odstopiti od dogovora, toda prepozno, dogovor je bil že podpisan. Angleži so tožili Dunikovskega zaradi sleparije. In kmalu nato se je začel znameniti proces.

V zaporu je moral napraviti nove poizkuse, da bi dokazal svojo nedolžnost. Montirali so aparate. Dne 16. januarja l. 1932. je napravil prvi poizkus vpričo odvetnikov. Ta poizkus se je obnesel. Toda meseca februarja,

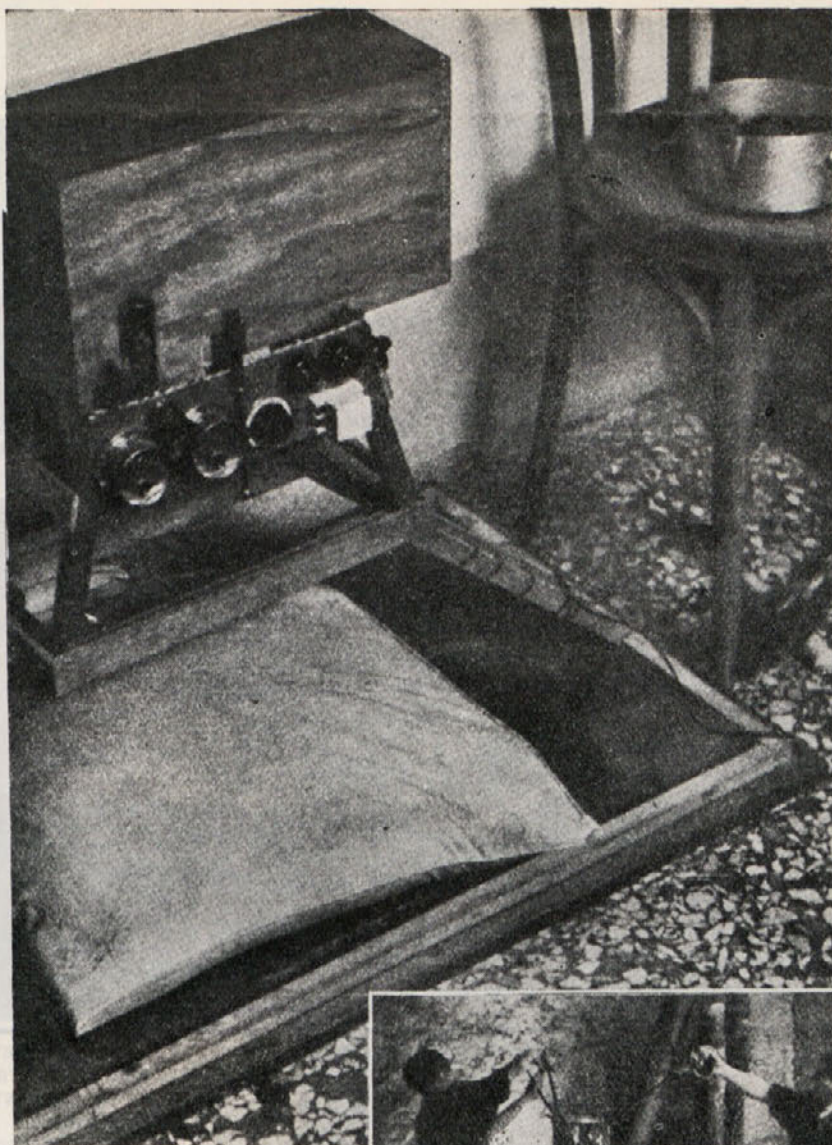
Zemlji primešajo živo srebro

Zmes stiskajo skozi jelenjo kožo

Prahu primešajo hlorhidratno kislino

Skrivnostni električni aparat s posebnimi žarki

Zemljo grejejo na 1400 stopinj temperature

ko je delal poizkuse pred tožilci, je bil uspeh zelo slab. Končni poizkus dne 31. maja l. 1932. je bil negativen. Takrat je Dunikovski opazil, da so njegov aparat preiskali s pomočjo električnih žarkov in da so pri tej priliki nekateri deli njegovega aparata izginili.

Toda sodišče kakor tudi zvedenci so izgubili potrpljenje. Na podlagi njih mnenja je bil Dunikovski spoznan za krivega in obsodili so ga na dve leti ječe in na povračilo treh milijonov frankov.

Dve leti sta minili. Zdaj živi Dunikovski v San Remu, prost, vendar pa popolnoma uničen. Zemljo koplje, dela zlato in odplačuje tri milijone frankov. Njegova žena in otroci skoraj stradajo, zakaj tehnična sredstva, ki jih ima na razpolago, so preneznatna,

da bi mogel pridobiti več ko pet do šest gramov zlata na dan, a to mu komaj zadostuje za odplačevanje dolga in ne ostane mu nič za življenjske potrebe.

Se nekaj moram pripomniti.

Kar je Dunikovski doslej pretrpel, ni posledica njegove nesposobnosti ali kakšne pustolovščine. Imel je le smolo, da je prišel brezvestnim ljudem v roke, ki so ga hoteli izkoriščati. Ako se poglobimo v proces, ki se je vršil pred tremi leti, proces, ki je razburjal vso javnost, spoznamo, da je bil Dunikovski samo žrtev spekulantov.

Njegova pogodba z angleškimi finančniki je bila tako sestavljena, da bi bil Dunikovski brez dvoma oškodovan. Odposlanec finančnikov se je z Dunikovskim prav dobro dogovoril, a ko je bila pogodba sestavljena, je bila

Dunikovski s topljenjem loči zlato od živega srebra

V jelenji koži je ostal amalgam živega srebra in zlata

tako nejasna, da se Dunikovski sam ni prav spoznal. Zanesel se je na pogovor, ki ga je imel s predstavnikom finančne grupe. Kot učenjak so mu vse pravne stvari tuje in zoprne.

Toda njegovi finanserji ga niso izpustili iz rok. Bali so se za dobiček, ki so si ga obetali od njegovega izuma. Za to je najboljši dokaz dejstvo, da je predsednik družbe londonskih denarnih mogotcev trikrat obiskal Dunikovskega v ječi. O čem sta govorila, ni znano. Toda če bi bil Dunikovski slepar, bi ga bili prepustili njegovi usodi in bi se ne zmenili več zanj. Razen tega sem tudi sam prebral pogodbo.

Danes lahko po vsem, kar sem videl, mirno rečem:

»Dunikovski je velik učenjak!«

J. A. Ducrot.

ITALIJA IN ABESINIJA

Addis-Abeba, meseca avgusta 1935.

Fašistični režim v Italiji je že od nekdaj — zdaj že trinajst let — posvečal mnogo pozornosti kolonijalnemu vprašanju. To je bilo zanj vprašanje življenja in smrti. Pod vtisom te fašistične kolonijalne ideologije se je italijanska zunanja politika na vso moč trudila, da bi utrdila italijansko gospodstvo v svojih treh kolonijah v severovzhodni Afriki: v Libiji, Eritreji in italijanski Somaliji.

Dokler se je vodila kolonijalna politika Italije samo v pravcu utrditve njenega gospodstva v že obstoječih kolonijah kraljestva, sta ostali dve velesili — Francija in Anglija — mirno gledali razvoj italijanskih kolonij v Afriki. A zadnji čas je pokazala italijanska kolonijalna politika, da segajo njene težnje še dalje: njeni dve afriški koloniji Eritreja in Somalija sta ločeni s širokim pasom ozemlja. To ozemlje je Abesinija.

Neodvisno cesarstvo, ki se je dolgo borilo za svojo svobodo in svoj enakopravni položaj med ostalimi narodi in državami, član Društva narodov, Abesinija, je dandanes v zelo težkem položaju. Z orožjem bo morala braniti svojo svobodo in svojo nedavno pridobljeno neodvisnost, kakor so jo pred stoletjem branila arabska in mavrska plemena ob napadu francoskih kolonijalnih čet.

Italija je vključ diplomatiskim posredovanjem raznih držav in vključ intervenciji Društva narodov odposlala

Abesinski cesar

v Afriko že nekaj divizij vojaštva. Te divizije so oskrbljene z najmodernejšim orožjem. Moderna tehnika prihaja tu do svoje veljave. Italijanska armada razpolaga z najnovejšimi letali, ki mečejo bombe s strupenimi plini. Med divizijami, ki so bile s parniki prepeljene na afriško fronto, je ena — namenjena za prvi spopad — sestavljena izključno iz Hrvatov in Slovencev iz Primorske in Notranjske.

Vendar je vse to vojno podjetje Italije v Afriki utesnjeno po Angliji in Franciji. Te dve velesili, ki njiju koloniji — angleška in francoska Somalija — mejita ob Abesinijo, gledata z nezadovoljstvom, kako hoče Italija z orožjem razširiti svoje kolonije v Afriki. Anglija grozi, da bo zaprla Sueški kanal, ki je najbližja pot iz Italije v italijansko Somalijo. Italija je na to angleško grožnjo odgovorila z drugo grožnjo: zavzela bo najvažnejše angleško pomorsko oporišče v Sredozemskem morju — Malto.

In Francija, ki noče prekiniti svojih ugodnih trgovskih zvez z Abesinijo, grozi Italiji, da bo zaprla italijanskemu vojaštvu svoje pristanišče v francoski Somaliji, ki ima edino železniško zvezo z abesinsko prestolnico — Adis Abebo.

A Italija v tej zadevi ni naletela samo v Franciji in Angliji na hud odpor, temveč celo pri Japoncih. Japonska je našla v Abesiniji deželo brez vsake industrije, sijajnega odjemalca za svoje industrijske proizvode. Ves japonski dumping, ki se v Evropi ni mogel uveljaviti, je našel v Abesiniji dobrodošel trg. S to razlago se Japonska upira italijanskemu zavojevanju Abesinije.

To je v kratkih besedah prerez mednarodnega ozadja italijansko-abesinskega spora.

Z druge strani čuti Abesinija simpatije treh velesil in se odločno pripravlja na obrambo. To pa tem bolj, ker se simpatije Anglije in Japonske niso pokazale samo v diplomatskih razgovorih in posredovanjih, ampak tudi drugače. Abesinska vojska je dandanes skoraj prav tako dobro in moderno oborožena kakor italijanska. Puške, topove, letala, tanke in ostalo morilno orožje je dobila Abesinija od Japonske in Anglije. Razen tega ima Abesinija veliko prednost pred Italijo: borila se bo na svojih tleh. »Abesinski vojaki so sicer bosí, a hrabrost je njih najmočnejše orožje!« je nedavno tega izjavil neki abesinski politik. To ni samo fraza, temveč resnica!

In ne samo to. Oni so fanatični. Njih fanatizem je tolikšen, da ima Abesinija zdaj — po nekaj mesecih mobilizacije — dva dobrovoljska polka — žensk! Abesinke so močne, žilave in hrabre. Vajene so od mladih nog pomanikanja in trpljenja, zato se bodo hrabro borile ob strani svojih mož.

Italija bo — če se res vname vojna in če nimajo njene priprave samo namena, preplašiti Abesince — imela dosti težav. Najboljši dokaz za to je poraz, ki ga je doživela v svojem prvem spopadu z Abesinijo l. 1896. pri Adui.

V italijanski Somaliji so mobilizirali tudi domačinke

Spodaj slika domačinke, ki so jo prinesli italijanski listi s pripombo, da so se ženske prostovoljno javile k naborom

Abesinski vojaki so popolnoma moderno opremljeni ... a bosí

Živa bitja iz železa

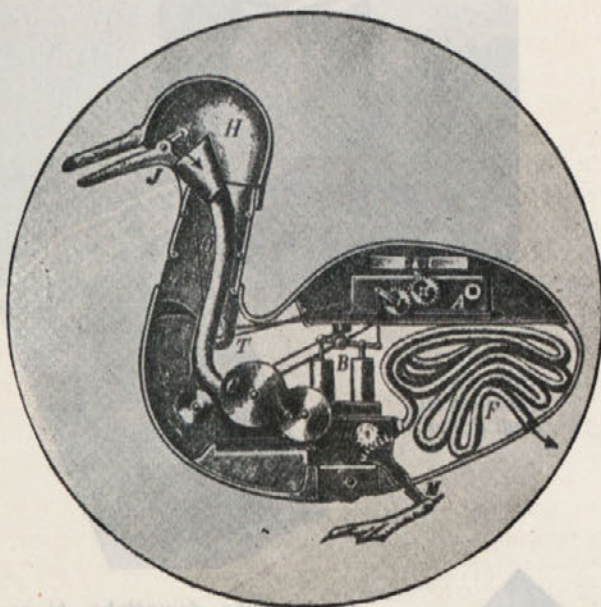
Mali svet avtomatov

Učenjaki so zmerom sanjali o tem, kako bi umetno ustvarili bitja, obdarjena z življenjem. Že dve stoletji pr. Kr. so pripovedovali o umetnih pticah, ki so zbujale občudovanje aleksandrijskih prebivalcev. Toda zgodovina nam ni ohranila nobenega opisa teh prvih avtomatov, in dandanes lahko samo ugibamo, kakšni so bili.

V srednjem veku se je Leonardo da Vinci, ta veliki in mnogostranski genij, lotil reševanja te naloge. Zgodovina pravi, da je zgradil avtomatskega leva, ki je hodil in rjovel. Ta avtomat je napravil Leonardo da Vinci l. 1509, v čast prihoda kralja Ludvika XII. v Florenci.

Srednji vek je zapustil v cerkvah svoja najboljša dela na polju gradbe avtomatov. Ura strasbourške stolnice, delo XVI. stoletja, je bila izmed najčudovitejših in najnatančnejših avtomatov. Ta, ki na stolnici v Strasbourgu še danes ta dan kaže dan, je izdelana v XIX. stoletju, a posamezne dele prve ure hranijo v muzeju.

Sicer pa to prizadevanje, ponarediti naravno gibanje s pomočjo stroja, ni zanimalo samo neznatnih rokodelcev srednjega veka. Veliki matematik Descartes je zapustil nekaj načrtov avtomatov, in znanstvenik Pascal je zgradil prvi stroj za računanje, ki je bil res da zelo preprost, a vendar prednik sedanjih preciznih in do skrajnosti umetnih računskih strojev.

Raca Roberta Oudina, ki je jedla in prebavljala.

V veselem in lahkomišelnem XVIII. stoletju je bila industrija avtomatov in majhnih preciznih igračk na vrhuncu. Takrat so v serijah izdelovali avtomatske ptice pevke, škatlice z godbo, lutke, ki so hodile, živali ki so tekale, in mnoge druge »androide«.

Znani graditelj avtomatov Vaucanson je napravil avtomatskega »piskača na frulo« in avtomatsko »raco«, ki je in prebavlja« ter zaslužil celo premoženje s tem, da je razkazoval te igračke strmečemu svetu in zmerom zabave željnemu plemstvu.

Nekoliko pozneje je Jacques Droze zgradil še čudovitejše avtomate — androide: »risarja«, »pisarja«, »godca« itd. Njegov »risar« je risal hiše, ljudi in živali ter izdeloval različne silno natančne risbe. »Pisar« je pisal posamezne črke in celo besede. »Goslač« je držal v roki gosli in igral prelepe arije. Vobče so sicer mogli ti avtomati izvrševati samo določeno in omejeno število del,

Zgoraj: mehanično gledališče Roberta Oudina. — Spodaj: mehanik Robert Oudin, ki je umrl l. 1871.

a vendar so zbujali občudovanje sveta, ki še ni bil vaje preciznih telničnih izdelkov. Sicer so bile pa v tistem času skromnih tehničnih sredstev te stvarce res prava čudesa, medtem ko bi bile dandanes v najboljšem primeru samo malo dražje igračke.

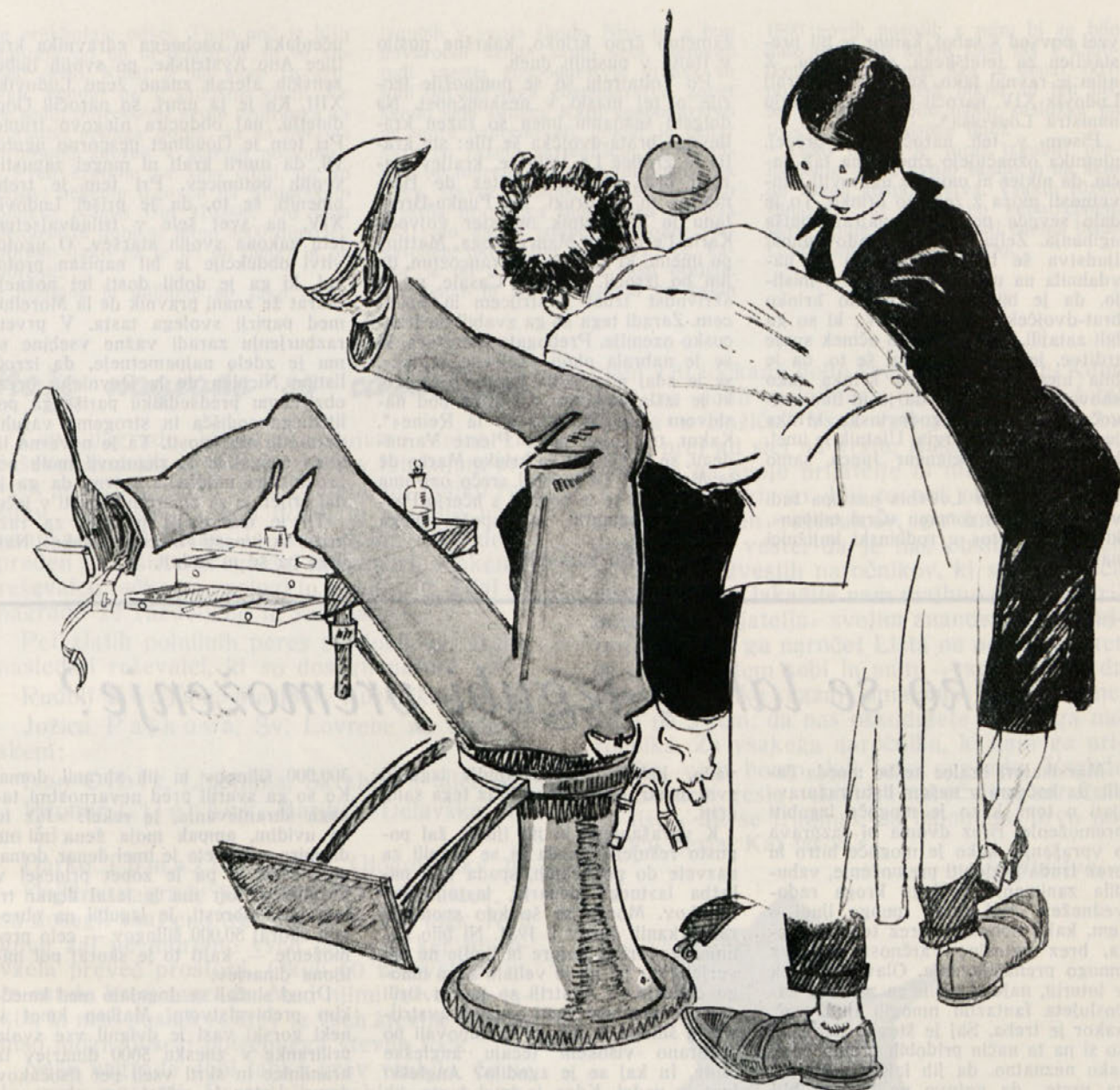
Nekoliko pozneje se je pojavil še drug čudovit gradilec avtomatov: Robert Oudin. Ta je ustanovil celo majhno gledališče avtomatskih lutk, kakor imamo dandanes marionetna gledališča. Vendar v njegovem gledališču lutk ni premikala človeška roka, ampak so se gibale same od sebe.

Eden najslavnejših avtomatov v zgodovini je bil igralec šaha, delo nekega Poljaka. Ta avtomat, ki igralca šaha je igral šah z najboljšimi šahisti in je zmerom dobival. Nikoli ni izgubil igre. Pravijo, da je igral partijo šaha celo z Napoleonom, in ko ga je ta poizkusil prevariti in napravil potezo zoper vsa pravila, da bi se prepričal o nezmotljivosti avtomata, je avtomat z eno samo potezo roke podrli vse figure. Vendar so pozneje dognali, da je bil v avtomatu skrit pritlikavec, izvrsten igralec šaha, zakaj za človeka normalne rasti v avtomatu ni bilo prostora. Sleprijo so odkrili na ruskem dvoru, ko je eden izmed dvorjanov med šahovsko partijo z avtomatom, zavpil: »Gori!« Pritlikavec, ki je bil v avtomatu, se je prestrašil in skočil iz njega... To zgodbo so pripovedovali po vsej Evropi, nakar je zapiranje v avtomate in občudovanje avtomatov zelo prenehalo.

Dandanes je avtomatov povsod dovolj in nihče jih nima za kaj posebnega. Tehnika napreduje z velikanskimi koraki, zato se avtomatom, od otroških igračk pa do najpopolnejšega robota, dandanašnji svet več ne čudi.

Ta avtomatska ženica je bila visoka 20 cm; hodila je, opiraje se na palico, in z iztegnjeno roko prosila miloščine; na desni vidite njen mehanizem.

»To je pa res preneumno, zdaj nisem zagrabil samo napačnega zoba, ampak tudi napačnega pacienta!«

Skrivnost »Železne krinke«

Kdo je bil ujetnik v Bastiliji?

»Železna krinka«, skrivnostni politični ujetnik, ki so ga spravili za vladarja Ludovika XIV. leta 1698. v Bastiljo in mu nadeli črno železno krinko, da bi ga ne mogli nihče spoznati, je še dandanes ena najbolj priljubljenih ugank francoskih listov. Vzlic temu, da so o njej že neštokrat razpravljali in da se je z njo ukvarjalo že okoli tisoč pisateljev in pisunov, se vendar še nismo niti za trenutek približali rešitvi vprašanja.

Znano je, da je skrivnostni jetnik umrl 19. novembra 1703. V dnevniku, ki ga je zapustil seigneur Junca, kra-

levi upravitelj jetnišnice, so našli te podatke:

»Neznanega jetnika, ki je nosil zmerom črno krinko, je privedel v Bastiljo guverner de Sanit-Mars. Včeraj po maši se je počutil zelo slabo in je zvečer ob deseti uri, ne da bi bil resno bolan, iznenada umrl. Girant, naš domači kaplan, ga je včeraj spovedal. Ker ga je smrt zadela nenadno, mu ni mogel več podeliti zakramenta za umirajočce. Samo nekaj trenutkov pred smrtjo mu je lahko izkazal cerkveno tolažbo. Ta neznan jetnik, ki je bil tako dolgo v ječi, je bil

20. novembra ob štirih popoldne pokopan na pokopališču naše župnije. Na mrtvaški list so mu napisali ime, ki je prav tako vsem neznanu kakor imeni majorja Rosagesa in zdravnika Reila, ki sta se podpisala kot prič. Pozneje sem zvedel, da so na listini imenovali mrtveca de Marchiela in da je bila za pogreb določena vsota plačana.«

Ujetnik je prišel, kakor sporoča potem še isti dnevnik, iz jetnišnice St. Margueritte v Bastiljo, prej pa je sedel v Peignerolu, zmerom pod varstvom grofa de Saint-Marsa, ki ga je

vzel povsod s seboj, kamor je bil predstavljen za jetniškega upravitelja. Z njim je ravnal tako, kakor mu je kralj Ludovik XIV. naročil po posredovanju ministra Louvoisa*.

Pisem v teh naročilih je precej, ujetnika označujejo zmeraj na tak način, da nikjer ni mogoče ugotoviti istovetnosti moža z železno krinko. To je dalo seveda povod za najrazličnejša ugibanja. Želja, da bi se radovednost ljudstva še bolj stopnjevala je navdahnila na primer Voltaireja z mislijo, da je bil mož z železno krinko brat-dvojček Ludovika XIV., ki so ga bili zatajili. Da bi povečal učinek svoje trditve, je Voltaire dodal še to, da je bila ujetnikova železna krinka tako skovana za vratom, da je ni bilo mogoče odstraniti. Zgodovinska kritika je to že davno zavrgla. Ujetnik je imel, kakor potrjuje Seigneur Junca, samo

* Ta minister Louvois nastopa tudi v Dumasjevem romanu »Črni tulipan«, ki je izšel letos v rodbinski knjižnici naše založbe.

žametno črno krinko, kakršne nosijo v Italiji v pustnih dneh.

Po Voltaireju so se pomnožile teorije o tej maski v neskončnost. Na dolgem seznamu imen so razen kraljevega brata-dvojčka še tile: sin kralja in grofice La Vallière, kraljev starejši brat, lotarinški vitez de Harmoises in še drugi. Po Funku-Brentanu je bli ujetnik minister vojvode Karla-Ferdinana Mantviškega, Mattioli po imenu, ki je obljubil Francozom, da jim bo izročil trdnjavo Casale, pa je skrivnostno izdal Avstrijcem in Špancem. Zaradi tega so ga zvalili na francosko ozemlje. Prebogata literatura, ki se je nabrala okoli »Železne krinke«, se je zdaj pomnožila za novo knjigo, ki je izšla nedavno v Parizu pod naslovom »Le Medicin de la Reine*«. Kakor trdi njen pisec Pierre Varnadeau, se je skrival za krinko Marco de la Morelhie. Ta je imel srečo oziroma nesrečo, da se je poročil s hčerjo Pardoux Goudinetja, zelo spoštovanega

* »Kraljičin zdravnik«.

učenjaka in osebnega zdravnika kraljice Anc Avstrijske, po svojih ljubezenskih aferah znane žene Ludovika XIII. Ko je ta umrl, so naročili Goudinetju, naj obducira njegovo truplo. Pri tem je Goudinet nesporno ugotovil, da umrl kralj ni mogel zapustiti svojih potomcev. Pri tem je treba omeniti še to, da je prišel Ludovik XIV. na svet šele v triindvajsetem letu zakona svojih staršev. O ugotovitvi obdukcije je bil napisan protokol, ki ga je dobil dosti let pozneje takrat že znani pravnik de la Morelhie med papirji svojega tasta. V prvem razburjenju zaradi važne vsebine se mu je zdelo najpametneje, da izroči listino Nicoleu de la Reynieju, brezobzirnemu predsedniku pariškega političnega sodišča in strogemu varuhu državnih skrivnosti. Ta je nevarno listino sežgal in si zagotovil molk nepredvidnega najditelja s tem, da ga je dal prijeti in za zmerom zapreti v ječo.

To je najnovejši poizkus za razkritje skrivnosti »Železne krinke«. Najbrže pa še ni zadnji.

Kako se lahko izgubi premoženje?

Marsikateri bralec se bo morda čudil, da hočemo v našem listu razpravljati o tem, kako je mogoče izgubiti premoženje. Brez dvoma bi razprava o vprašanju, kako je mogoče hitro in brez truda pridobiti premoženje, vzbudila zanimanje večjega kroga radovednežev. Saj sanja mnogo ljudi o tem, kako obogateti brez težkega dela, brez vztrajne varčnosti in brez mnogo premišljevanja. Glavni dobiček v loteriji, najdba velikega zaklada zaposlujeta fantazijo mnogih ljudi več, kakor je treba. Saj je število tistih, ki so si na ta način pridobili premoženje, tako neznatno, da jih lahko seštejete na prste, da gotovo ne morete biti med srečneži, ki obogate na ta način. Sicer lahko dobite v najrazličnejših knjigah in listih vedno nova navodila, kako obogateti, ampak če je kdo na podlagi teh naznanil obogatel, je to bil le založnik knjige, ki vsebuje navodila, kako obogateti. Založnik je namreč špekuliral na nade in lahko-vernost svojih odjemalcev popolnoma upravičeno. Težko boste kje dobili človeka, ki bi bil obogatel na podlagi navodil take knjige.

Ker je torej pot do obogatitve dolga in trnjeva, mislimo, da bi moralo vzbuditi zanimanje navodilo, kako preprečiti izgubo obstoječega premoženja. Pravimo sicer »Slaba skušnja izmodri človeka«, vendar se kaže, da ga izmodri običajno šele, ko je sam napravil skušnjo. Najprijetneje pa je seveda, ako koga izmodri tuja in ne lastna skušnja. Zato se vendar še dobe ljudje, ki si jemljejo življenje drugih za zgled in se ravnaajo po njih skušnjah. Za take ljudi je vedno važno, da

vedo, kako so drugi ljudje izgubili svoj denar, ker se morejo iz tega sami učiti.

K vprašanjem, ki jih ljudje žal pogosto rešujejo, ne da bi se obrnili za nasvete do poklicanih, spada tudi naložba lastnega denarja, lastnih prihrankov. Morda se še kdo spominja razburkanih časov l. 1931. Ni bilo neumnih govorice, katere bi ljudje ne bili verjeli, kar pa jih je veljalo silno mnogo denarja. V Avstriji so takrat širili najgorostasnejše vesti o usodi avstrijskega šilinga in mnogi so kupovali po pretirano visokem tečaju angleške funte. In kaj se je zgodilo? Angleški funt je padel. Kdor je imel funte, jih je hitro prodal, in po večini so pri tem izgubili četrtino svojega premoženja. Namesto da bi bili sedaj po prvi žalostni skušnji naložili svoj denar v domačo hranilnico, ki jim je tudi plačevala lepe obresti, so kupovali ameriške dolarje. Nepričakovano pa je padel tudi dolar, in lastniki dolarjev so naglo prodajali svoje dolarje. Tisti, ki je bil kupil za 100.000 dinarjev funte, je po njih prodaji imel še 75.000 dinarjev, in ko je prodal še dolarje, ki jih je bil kupil s tem denarjem, mu je od njih ostalo še 50.000 dinarjev. Ako bi bil pustil denar v hranilnici, bi mu bilo naraslo 100.000 dinarjev v štirih letih z obrestmi na Din 121.500. Koliko bolje bi bilo, da je ostal zvest domačemu denarju in domačim zavodom!

Drugi so zopet mislili, da je najbolje, ako dvignejo denar iz hranilnice ter ga lepo skrijejo doma v omaro. Tako je premožen dunajski trgovec l. 1931. dvignil iz hranilnice celih

300.000 šilingov in jih shranil doma. Ko so ga svarili pred nevarnostmi takega shranjevanja, je rekel: »Jaz to že uvidim, ampak moja žena mi ne da miru.« Tri leta je imel denar doma, potem ga je pa le zopet prinesel v hranilnico. Ker mu je ležal denar tri leta brez obresti, je izgubil na obrestih skoraj 50.000 šilingov — celo premoženje —, kajti to je skoraj pol milijona dinarjev.

Drugi slučaj se dogajajo med kmečkim prebivalstvom. Majhen kmet v neki gorski vasi je dvignil vse svoje prihranke v znesku 5000 dinarjev iz hranilnice in skril vseh pet tisočakov doma. Letos je prišel ves obupan v hranilnico in prinesel neke ostanke svojih »jurjev« v hranilnico. Ostalo so bile požrle miši. Mož je izgubil samo na obrestih 1.125 Din, kar je za takega kmeta že velik denar, razen tega pa je izgubil za vedno vse svoje prihranke.

Podoben slučaj se je zgodil letos v Ljubljani. Neki kmet iz ljubljanske okolice je prinesel v Narodno banko 12 »jurjev«, ki jih je bil spravil — pod kad za zelje. Tam je bil res denar varen pred tatovi, ker polne kadi tat ni mogel odvaliti; nesreča pa je bila v tem, da so od zelja postali bankovci vsi vlažni, in ko je naš znanec odvalil prazno kad, so bili njegovi »jurji« tako razjedeni, da je dobil samo še 8000 dinarjev. Izgubil je štiri tisočake, na obrestih pa tudi v treh letih blizu dva tisočaka.

Zopet v drugem slučaju je neki kmet skril svoj denar doma. Ko je nekega večera neznan potepuh zahteval prenočišče in hrano, in mu niso ustregli,

je preklinjaje odšel. Tisto noč je hiša zgorela do tal in domačini so se komaj rešili. Kmet je bil sicer zavarovan, vendar ne v zadostni višini. Ko je sedaj potreboval svoje prihranke za zgradbo novega doma, pa so bili vsi prihranki zgoreli v starem poslopju.

Pred kratkim pa smo čitali, da so tatovi nekemu trgovcu na Štajerskem odnesli ponoči Din 170.000. Od tega denarja bi dobival letno 8500 dinarjev obresti, tako pa je bil ob denar in ob obresti.

Milijone in milijone so tako ljudje

izgubili v svojo škodo. Niso pa s tem povzročili škode samo sebi, temveč tudi vsemu gospodarstvu, in ker so tudi oni del tega gospodarstva, zopet škodo sebi samim. Kajti gospodarstvo ne more napredovati, dokler je denar skrit po raznih skrivališčih in hranilnicah ne morejo dajati novih posojil za nove stavbe. Pomislite, da je samo Mestna hranilnica ljubljanska od leta 1931. do danes izplačala svojim vlagateljem okrog 200 milijonov več, kakor je od njih v istem času prejela. Ta denar bi bil zadostoval za kakih

1500 novih posojil, z njim bi se bilo dalo postaviti kakih 1500 hiš v Ljubljani in izven nje. Ker je denar skrit po nogavicah, tudi nikjer ni teh hiš, pri katerih bi bilo našlo zaslužka na tisoče in desetstisoče ljudi.

Tako lahko je torej izgubiti premoženje — na svojo škodo in na škodo vsega gospodarstva. Vsakih 10.000 dinarjev, ki ležijo po nepotrebnem skriti doma, bi moglo dati enemu brezposelnemu kruha vse leto.

Naše nagrade so razdeljene

Lepe nagrade, ki jih razpisujemo stalno za reševalce naših ugank, so zlasti v letošnjem prvem polletju zbudile obilo zanimanja. Toliko rešitev še nismo nikoli dobili in urednik naše ugankarske rubrike je imel polne roke dela, preden je rešitve pregledal in odmeril vsakemu reševalcu točke po zaslugi in spretnosti. Zdaj so nagrade že razdeljene in razposlane.

Pet zlatih polnilnih peres so dobili po žrebu naslednji reševalci, ki so dosegli največ točk:

Rudolf Kocjan, Maribor, Kurilniška ul. 3;

Jožica Pakova, Sv. Lovrenc na Dolenjskem;

Ivan Cibic, Ljubljana, Škrabčeva ulica 35;

Vitimir Cilenšek, Maribor, Delavska ulica 53;

Darko Tomažič, Zagreb, Glogovnička 10.

Knjižne nagrade je dobilo 172 reševalcev, ki so dosegli vsaj eno tretjino, to je 120 točk. Njih imen žal ne moremo vseh objaviti, ker bi zavela preveč prostora. Okoli 60 reševalcev pa je ostalo brez nagrade. Med njimi je večina takih, ki niso poslali rešitev iz vseh števil in tako niso mogli doseči potrebnega števila točk.

Naše nagrade dobi lahko prav vsakdo, če se le malo potrudi. Pretežkih problemov ne zastavljamo, ker se zavedamo, da je naš list namenjen vsem slojem, in želimo, da dobi plačilo za svoj trud tudi najpreprostejši človek. Prav med temi prijatelji našega lista bi si želeli še več sotrudnikov-reševalcev ugank. Tretjino ugank reši lahko vsakdo pravilno in dobi s tem tudi nagrado. Treba je le nekoliko vztrajnosti.

Imamo še majhno prošnjo, ki smo jo že nekoč navedli. Pri takem številu rešitev je seveda dosti dela s pregledovanjem. Nekateri pošiljajo rešitve na celi poli, drugi na dopisnici, tretji na majhnem koščku papirja. Zelo nam boste ustregli, če nam boste vsi pošiljali rešitve na dopisnici. S tem boste tudi sami prihranili pri poštnini. In ne pozabite se pod rešitve podpisati, kakor se tudi večkrat zgodi.

Kakor smo že omenili, ostanejo nagrade v drugem polletju iste kakor v prvem. Decembra bomo spet razdelili pet polnilnih peres tistim reševalcem, ki bodo dosegli najvišje število točk. Če bo imelo več reševalcev enako točk, bo med njimi odločil žreb, kdo dobi pero. Ostali z naj-

manj 120 točkami bodo spet dobili knjige. Kdor zdaj ni dobil polnilnega peresa, ga bo dobil morda o Božiču. Vsak vztrajen reševalec bo prišel prej ali slej na vrsto. Naša založba z nagradami za svoje prijatelje ni nikoli skoparila.

Do vseh, ki so bili to pot obdarovani, in sploh do vseh reševalcev, pa imamo še eno prošnjo. Vsi veste, da je naš obstoj in uspeh odvisen od zvestih naročnikov, ki so hrbtnica vsakega lista. Izkažite nam majhno uslugo! Priporočite »Prijatelja« svojim znancem in svetujte jim, naj si ga naroče! Lista ne posojajte, ker škodujete s tem sebi in nam — sebi s tem, da dobite številke nazaj umazane in raztrgane, nam pa s tem, da nas oškodujete za enega naročnika. Za vsakega naročnika, ki nam ga pridobite, vam bomo dali lepo nagrado. Vsakdo naj se drži gesla: »List za naročnika, naročnik za list!« Mi se trudimo, da izpolnimo prvo polovico gesla. Kaj pa vi?

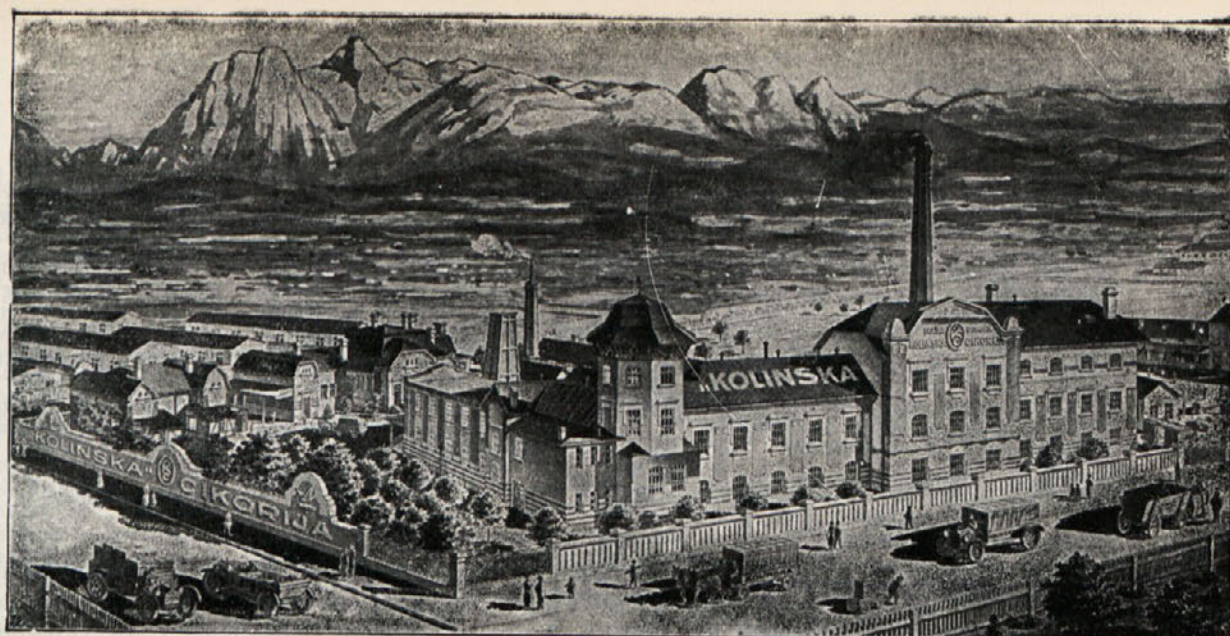
Uredništvo.

MUČNA ZADEVA.

če kdo na tak način denar zahteva. Naši dobavitelji sicer ne prihajajo z revolverjem. Toda prestrašijo nas pa prav tako, kadar nam predlože menico s pozivom: »Plačajte, če ne...« Da moremo zadostiti svojim obveznostim, prosimo vse tiste, ki ste še v zaostanku, da nakazete naročnino, če že ne vso, pa vsaj nekaj. Položnica je priložena. — Hvala že naprej!

Na- predek naše industrije

Če govorimo o napredku naše industrije, moramo v prvi vrsti izpregovoriti nekaj besed o naši stari renomirani firmi: **Kolinski tovarni cikoriije, d. d.** v Ljubljani.

Že od leta 1909. naprej smo imeli priliko občudovati energijo, s katero se je to podjetje počasi, vendar sigurno razvijalo in po svetovni vojni z začetnim delom vztrajno nadaljevalo. Bili so takrat težki časi za vso našo industrijo, vendar je **Kolinska** z marljivim in racionalnim delom v l. 1922. popolnoma preuredila svoj obrat, dopolnila tovarno z novimi zgradbami in jo opremila s stroji, ki garantirajo prvovrstno blago.

Tovarna izdeluje vse vrste kavnih dodatkov, posebno znano „**Kolinsko cikorijo**“, „**Redilno kavo**“ s srcem, „**Figovo primes**“ itd.

Pogon je urejen po najnovejših pravilih tehnike ter znaša kapaciteta tovarne do 180 vagonov letno. **Kolinski** kavni dodatek vsebuje prvovrstne hranilne snovi ter je vsled tega zelo zdrav in okusen pridatek za kavo.

Naša sotrudnica si je pred kratkim ogledala to tovarno in je mogla le z zadovoljstvom konstatirati, da vlada vsepovsod najlepši red in res vzorna snaga.

To podjetje spada sedaj med naša najbolj solidna domača podjetja in zasluži, da se njegovi izdelki čim več uporabljajo in priporočajo.

Literarni drobiž

Razstavo italijanske umetnosti v Parizu, ki so jo zadnje dni julija zaprli, je v dveh mesecih obiskalo nad milijon ljudi.

Novembra meseca letos bo minilo 25 let od smrti L. N. Tolstega. Za jubilej bodo izdali Rusi poseben zbornik »Jasna poljana«. V njem bodo spomini na velikega ruskega pisatelja in misleca in opisi njegovega gradu v »Jasni poljani«, ki je izpremenjen v pokojnikov muzej.

Letos je poteklo 300 let, kar je bila ustanovljena najvišja francoska literarna institucija »Francoska akademija«. Pobudo zanjo je dal genialni državnik-kardinal Richelieu, da bi skrbela za čistost francoskega jezika. Tega svojega namena pa akademija ne jemlje preveč resno. Osmo izdajo slovarja dela že od leta 1877. in se je odtlej, ko je izšel prvi del, pomnožila francoščina za okoli 6000 besed, slovar pa je šele pri črki T. Pred nekaj leti je izdala Akademija tudi francosko slovnico, ki pa jo je kritika neusmiljeno raztrgala. — V Akademiji je stalno 40 članov, ki volijo potem nove. Seveda so odločujeta, kakor v vsaki podobni instituciji, tudi v njej politika in osebnost. V Akademiji so bili ljudje, ki vanjo sploh niso spadali, medtem ko zastoj iščemo imena kakor Pascal, Descartes, Rousseau, Balzac, Daudet. Akademija izda vsako leto okoli 200.000 frankov za literarne nagrade. Pravkar je izšel obsežen zbornik za 300letnico, v katerem so prispevki vseh njenih članov.

Richard Strauss je odstopil s predsedniškega mesta Nemške državne glasbene zbornice, ker so začeli v zadnjem času demonstrirati narodni socialisti proti njemu.

V Bolgariji bo prosvetno ministrstvo organiziralo veliko akcijo za pospeševanje in podpiranje literature, slikarstva, kiparstva in glasbe. Pri raznovrstnih zabavnih prireditvah bodo pobirali posebne takse v ta namen.

Tako bodo zbrali sklad za podpiranje pisateljev, skladateljev in likovnih umetnikov, ki bodo pomoči potrebni. Nagrajevali bodo tudi najboljša literarna in umetniška dela. Iz istih sredstev bodo zgradili tudi zavetišča za onemogle in siromašne umetnike. Tudi pri nas bi bila taka akcija potrebna.

V Sofiji so imeli razstavo italijanske sodobne umetnosti, ki pa obiskovalcev ni preveč navdušila. Vse kaže, da umetnost v političnih smereh ne more prav uspevati.

Prof. Miodrag Ibrovac z beograjskega vseučilišča je izdal v Parizu antologijo jugoslovanske poezije. Od Slovencev so v njej zastopani: Valentin Vodnik, France Prešeren, Fran Levstik, Simon Jenko, Simon Gregorčič, Anton Askerc, Anton Medved, Rudolf Maister-Vojanov, Ivan Cankar, Dragotin Kette, Oton Župančič, J. Murn-Aleksandrov, Radivoj Peterlin-Petruška, Cvetko Golar, Alojz Gradnik, Pavel Golia, Anton Debeljak, Stanko Majcen, Fran Albrecht, Joža Lovrenčič, Igo Gruden, Tone Seliškar, Miran Jarc, Anton Vodnik, Jože Pogačnik, France Vodnik, Srečko Kosovel in Mile Klopčič. Po večini so zastopani z eno pesmijo, več jih imajo le Prešeren (3), Župančič (4) in Gradnik (5).

Letos je poteklo 100 let od smrti Prešernovega najboljšega prijatelja Matije Čopa.

V Revninah na Češkem je umrl češki humorist Ignat Herrmann. Njegova dela so pred vojno precej prevajali tudi v slovenščino.

Nagrado našega prosvetnega ministrstva za najboljšo dramo je dobil pisatelj Pecija Petrovič za dramo »Oslobodjenje Koste Šljuke«.

Pisatelj Max Beer, avtor zgodovine socialnih bojev, je izdal v francoščini knjigo »Nemčija pred svetom«, ki ostro analizira Hitlerjevo delo »Moj boj« in obsoja nemški imperializem.

Tu Vam je

— nova Elida Ideal-krema. Ona je „ideal“ izbirčnih žen... jim pomaga, da so zmeraj lepe, vedno negovane, kakor je treba. Zakaj to je novo na njej:

**izboljšana kakovost
požlahtnjen vonj
povečana tuba
popoln učinek.**

Ona se vleze takoj, v kožo — odpravi, ker ima v sebi „hamamelis virginica“ majhne poškodbe na polti, nečistoto in velike kožne znojnice. Ona je idealna podlaga za puder — varuje pred prahom, vetrom in slabim vremenom — napravi polt medlo in enakomerno lepo.

N O V A

ELIDA

IDEAL

KREMA

Za smeh

Dober nasvet.

Smolec ima revmatizem. Hud revmatizem.

Smolec hodi k doktorjem, trem, štirim. Nobeden mu noče in ne more pomagati.

Doktor Bolha mu predpiše sol za nožne kopeli.

Smolec si koplje roge štirinajst dni. Vsak dan po tri ure. Revmatizem noče izginiti.

Pa gre Smolec iznova k doktorju Bolhi. In mu reče:

»Gospod doktor, to zdravilo ni vredno pol hudiča. Kaj boljšega mi povejte.«

»Hm,« reče doktor Bolha. »saj se mi je zdelo, da ne bo zaleгло. Vidite, tudi mene prime časih revmatizem, pa si ga ozdravim drugače, brez soli in drugih zdravil...«

»Kako pa?« mu seže Smolec v besedo, tako nestrpen je.

»I, domov grem in se malo pogrejem pri svoji ženici. Bolečine vselej takoj odnehajo. Še vi storite tako.«

Smolec sname klobuk in plača vizito.

Na pragu se še enkrat obrne.

»Gospod doktor, še to mi povejte, ali bom zdaj dobil vašo gospo doma?« ga vpraša naposled boječe.

Za besedo jo je prijel.

»Tako sem jezna, da bi z zobmi škripala.«

»Pepček, prinesi mami zobe. V kozarcu na nočni omarici so.«

Vsi skupaj.

Moricu se zdi, da je bolan. Gre k doktorju. Ta mu pove, da je njegov želodec zdrav. Za vsak slučaj pa se dogovorita, da bo preiskal še njegovo vodo.

Drugi dan mu prinese Moric veliko steklenico vode. Popoldne zve od zdravnika, da je vse v redu.

Hitro telefonira Moric domov:

»Halo, tu Moric. Sara, jaz sem zdrav, ti tudi, Izak tudi, tvoj oče in moja mama pa tudi.«

Po ovinkih.

Zdravnik: »Vašo hčer sem preiskal, gospa Korenova. Nič se vam ni treba bati. Samo vaš položaj se je nekoliko spremenil. Kmalu boste stara mati.«

Prosilec.

»Prijava je treba vložiti pri tisti telefonski centrali, kjer želi prosilec dobiti priključek.«

Pa sem se premislil in telefona nisem naročil.

Trava in pesek.

Vojaška vežbališča so časih oddajali kmetom v najem za pašo. Obračune za najemnino je potem dobival računski oddelk vojnega ministrstva.

Poveljnik garnizije v nekem manj-

šem mestu je dobil nekoč od računskega oddelka naslednji akt:

»Ugotovili smo, da v vašem obračunu ni vpisana najemnina za pašo na vežbališču. Ker morajo biti na to stran vsi računi v redu, da se preprečijo vsakršne nepravilnosti, nam takoj sporočite, ali se tam ne oddaja paša v najem, in če ne, zakaj se ne.«

Čez dva dni je dobil računski oddelk odgovor:

»Ker tukajšnja živina ne žre peska.«

Uboga živalca.

Neki učitelj je hotel vcepiti otrokom ljubezen in sočutje do živali. Nekega dne je šel z njimi na izlet. Iznemada pa je zaslišal Pepčka, ki je na ves glas zatulil.

»Kaj pa je?« ga je vprašal.

Pepček si je obrisal solze.

»Na oso sem sedel... in zdi se mi, da sem ubogo živalco zmečkal.«

Oče.

Dva gospoda sta se srečala na cesti. Enemu izmed njiju je obraz kar žarel od sreče.

»No, tako vesel in zadovoljen si videti — kaj lepega se ti je pa prime-rilo?«

»Žena mi je rodila davi krasnega otroka.«

»Res? Kdo je pa oče?«

»Kaj?... Nesramnež! Kako si upaš... Če ne bi bila na cesti...« Preteče je zamahnil s palico.

»Moj Bog, prijatelj, saj te nisem hotel žaliti. Mislim sem pač, da veš...«

Če hočete poudariti svoje čare, uporabljajte redno Odoorono. On Vam zagotovi svežost.

Odoorono je zdravniški recept. V njegovem delovanju ni nobene skrivnosti. On zožuje znojnice pod pazduho in prenaša znojenje na druge dele telesa, ne da bi ga čisto preprečil.

Dve vrsti različne kakovosti sta — „Regular“ za odporno kožo, „Instant“ za občutljivo kožo (tega je treba bolj pogosto uporabljati).

ODO-RO-NO

Generalni zastopnik:
M. NEUMANN,
parfumerija na veliko,
Zagreb, Boškovičeva ulica 4.

Spomenik.

Katona so nekoč prijatelji vprašali, zakaj ne poskrbi, da bi tudi njemu kakor mnogim drugim odličnikom postavili spomenik. Odgovoril jim je:

»Dosti ljubše mi je, da me ljudje vprašujejo, zakaj spomenika nimam, kakor pa da bi me vprašali, zakaj ga imam.«

Najgalantnejši moški.

V Newyorku je že davno znan kot najgalantnejši moški slavní kralj jazza

Paul Whiteman, ki prav tako slovi po svojem orkestru kakor po svoji zajetnosti.

Ko je nekdo vprašal ameriškega obiskovalca nočnih lokalov in zabavišč, zakaj je bil prav Whiteman proglašen za najgalantnejšega moškega, je dobil prav ameriški odgovor:

»Zato, gospod, ker lahko ponudi v tramvaju dvema damama sedež, kadar vstane s klopi...

V hotelu.

»Na pomoč! Na pomoč! Vrtar, kje ste?«

»Tu sem, gospa! Kaj pa želite?«

»V moji sobi sta dva tujca. Vrzite, prosim, enega ven!«

Iz korespondence zadovoljnih odjemalcev

Pt. tovarna Tivar-oblek!

V dolžnost si štejem, da Vam sporočim nekaj, kar človek ne doživi vsak dan.

Danes med eno in drugo uro popoldne je močno deževalo, kakor bi bilo nebo na stečaj odprto. Bila sem na cesti brez dežnika in sem se postavila poleg Vaše trgovine v zatišje. Takoj nato pride od glavne pošte proti Vaši trgovini fin in simpatičen gospod in mi ponudi svoj dežnik. Seveda sem se začudila, da mi, neznan-ki, slepo zaupa dežnik, on mi je pa odgovoril, da je v tej trgovini poslovo-voja in da mi rad posodi tudi nepremo-čljiv Hubertus-plašč, ki ga pa nisem hotela sprejeti. Rekel mi je še, naj mu dežnik o priložnosti vrnem in naj ga oddam kar v trgovini. Reči moram, da mi je storil veliko uslugo in mi pomagal iz precejšnje neprilike.

Zanimala sem se, kdo je ta gospod, ki je tako vljuden, in zvedela, da se piše Brumec. Še danes sem g. Brumcu vrnila njegov dežnik in sem si v zahvalo kupila Hubertus-plašč.

Hkrati Vam pa moram čestitati na tako vljudnem poslovo-odji, zakaj vl-dera sem takoj, da je g. Brumec tr-govec zelo vljudnih in lepih manir, in sem prepričana, da je za Vaše pod-jetje dragocena pridobitev.

Oprostite, da Vas nadlegujem s to zadevo, ampak mislim, da je prav, če se taki redki primeri postrežljivosti obelodani-jo.

Z vljudnim spoštovanjem

Geni Höhrer l. r.

Za ugankarje

REŠITEV UGANK IZ SEDME ŠTE-VILKE.

Zlogovnica: porota, resnica, Anica, zenica, Egon, napovedovalec, kresni-
ca, lisica, Aragonija, smola, pogača, Olovo, Korotan. — Prazen sod
pokonci nosi glavo.

Poseznica: Upravitelj kaznilnice.

Skrto ine: grom, kanin, trava, pe-
ro, vodnjak, želod, mlinar, gobar, Mir-
na, globa, uboj, sloga — Matevž
Langus.

Magičen lik: polet, omara, Lazar,
Erato, tarok.

Dopolnilnica: Po smrti ne po-
maga več kesanje.

Šifra: Železniški uradnik.

Piramida: a, da, Ada, vada, Drava,
Vardar, Daruvar.

Važno vprašanje: Začni brati v
zgornjem desnem kotu proti levi, po-
tem v drugi vrsti od leve na desno
itd., pa dobiš: Ali si že porav-
nal naročnino?

NA LEDU

ohlajena Ovomaltine je osvežujoča, re-
dilna in prijetna pijača.

HLADNA

OVOMALTINE

najbolje pogasi žejo, daje telesu novih
moči, vrača veselje do življenja in dela.

Hladna Ovomaltine se najokusneje in najlaže pripravlja v
čaši Ovomix, ki se dobi za Din 10.— povsod, kjer se prodaja
Ovomaltine.

Dr. A. WANDER, D. D., ZAGREB.

Ali ste že razmišljali o tem — kaj morajo zdržati Vaši zobje?

V teku enega leta jih čistite 36 ur — napravite 15.000 potegljajev s ščetko! Koliko morajo šele zdržati Vaši zobje celo življenje! Ali se torej ne mora storiti vse, da bo čiščenje zob čim prizanesljivejše?

3 PREDNOSTI jamčijo za Sargov Kalodont:

1. blaga pena specialnega ustnega mila temeljito čisti zobe tudi tam, kamor ne doseže ščetka.
2. izredno fina sestavina prizanesljivo čisti zobno sklenino.
3. sulforicin-oleat Dra Bräunlicha odpravi polagoma nevarni zobni kamen in prepreči, da se ne naredi drug.

ZATO VZEMI

SARGOV

KALODONT

PROTI ZOBNEMU KAMNU

DOMAČI IZDELEK

REŠITEV UGANK IZ OSME ŠTEVILKE.

Kraljev pohod. Začni pri debelejši črki »Č« in beri dalje: Če prehitro puška poči, zdrav iz grma zajec skoči.

Skrivnosten napis: Ključ je označba B=A. Pove ti, da moraš zamenjati črke napisa s tistimi, ki so v abecedi tik pred njimi. Tako dobiš: Rana ura zlata ura.

Črkovnica: Začni v sredi pri črki P in čitaj okoli v smeri kazalca na uri: Prazna mošnja ni nikoli težka.

Računska uganka. Cesta je dolga 2500 metrov.

Posetnica: Okrajni glavar.

Izločilnica. Tiha voda mostove podira.

Nadomestnica: Obleka dela človeka.

Skrivalnica: Tavčar, Detela, Kozak, Kosovel, Meško.

vrsta lesa; 7. človek z nadnaravno močjo; 8. izdelek; 9. mesto in kolonija v Afriki; 10. mesto v Turčiji; 11. morská ožina; 12. moško ime; 13. velik otok pri Avstraliji; 14. emigrant; 15. razodetje; 16. žensko ime; 17. drobec; 18. zabava; 19. puščavnik; 20. prerok, ki ga je angel za lase vlekel. Vse prve in četrte črke, od zgoraj navzdol brane, dajo pregovor.

Črkovnica. (6 točk.)

O D E R G E
N A L S A L
A D D E N E
M K E S E B
E E B E J E
D L J U D Č

Posetnica. (7 točk.)

MIRKO Z. SEJM
sitar.

Kaj je ta mož zdaj?

Skrito število. (6 točk.)

Žena stoji pod velikim stolpom.
Ob poti so čakali stric.
Če pride veter, bo seme raznesel.
Denarja je polne koše.
Strop spet poka.
V teh stavkih so skrite številke. Koliko je njih vsota?

Skrivalnica. (8 točk.)

zdrob, poglavje, sprejem, najdenček, svečnik, Cajiza, naklonjenost, Zader.

Vzemi iz vsake besede tri (iz zad-

nje dve) zaporedne črke in sestavi iz njih pregovor.

Magičen lik. (7 točk.)

1 2 3

1			
2			
3			

V te kvadrate vstavi zloge treh trizložnih besed, da se bodo brale enako v navpičnih in vodoravnih vrstah. Besede pomenijo: 1. visok dostojanstvenik; 2. naklep; 3. vihar.

Premikalnica. (10 točk.)

M I K R O S K O P
A N A T O M I J A
I N T E G R A L
I L I J A D A
P R I D O B I V A N J E
V O J A Š N I C A
T E H E R A N

Te besede premikaj tako, da dobiš v treh zaporednih navpičnih vrstah slovensko mesto, evropsko državo in azijsko mesto.

Premena. (6 točk.)

OB

.....

G R O B L J A

Besedo »Ob« izpremeni v besedo »grobja« tako, da vselej dodaš eno črko in po potrebi izmenjaš vrstni red ostalih črk.

Rešitve sprejemamo do 25. sept.

Uganke

Zlogovnica. (10 točk.)

Iz zlogov:

an, ba, bar, bo, brok, ca, ca, ča, da, dah, dar, do, drob, e, e, er, ha, he, ho, iz, ja, ja, je, ka, kre, kuk, la, le, li, li, lij, ma, mit, na, na, nav, ne, nec, ni, ni, nik, nje, nje, nost, o, o, rat, raz, re, re, rov, rum, san, se, sel, si, sni, stoji, tas, ti, to, ve, vi, vin, ze

sestavi besede, ki pomenijo: 1. žuželka; 2. olikanost; 3. del celotne vsote; 4. diferenca; 5. dragocen plin; 6.

Tako koristijo „Jutrovi“ mali oglasi svojim čitateljem

Taki so uspehi MALIH OGLASOV

Trgovino

s specerijskim, galanterijskim in manufakturnim blagom, v bližini Kranja oddam v najem. Prevzeti je vso zalogo v vrednosti približno 25.000 Din; najemnina nizka. Vprašanja na ogl. odd. »Jutra« pod šifro »Trgovina Kranje«. 44756-17

Prejel sem več ponudb in sem prav zadovoljen! V drugih listih nisem priobčil.

Kranj, 14. XI. 1930. Fr. M.

Trgovino

mešanega blaga, dobro vpeljeno, z inventarjem, blizu tarne cerkve oddam v najem s 1. marcem t. l. Interesenti naj se obrnejo na ogl. odd. »Jutra« pod »Dobro vpeljana trgovina«. 3685-17

Na cenjeni dopis z dne 31. I. t. l. Vam vljudno sporočam, da sem priobčil moj oglas samo v Vašem listu pod štev. 3685 ter da sem z uspehom popolnoma zadovoljen.

Sv. Jurij ob Tab., 1. II. 1931.

L. Kl.

Strojnika

za lokomobil Wolfa, v bližini Ljubljane. Išče-mo za takol. Ponudbe z navedbo plače na ogl. odd. »Jutra« pod šifro »Trezen strojniki«. 45314-1

... da se je na oglas priglasilo mnogo interesentov ter smo z oglasom popolnoma zadovoljni. Oglas nismo stavili v noben drug časopis, ker imamo izkustva, da za tozadevne oglašne popolnoma zadostuje oglas v »Jutru«. Priporočamo se ...

Grosuplje, 12. XI. 1930. T. M.

Hišo ali vilo

dvostanovanjsko z vr-tom kupim v oddaljenosti do 20 minut iz mesta. Ponudbe z natančnim opisom, letni-co gradnje in ceno na ogl. odd. »Jutra« pod šifro »Dome«. 4776-20

Z dobljenimi ponudbami sem (po šte-vilu in vsebini) prav zadovoljen. V drugih listih nisem oglasal.

Dolnji Kraljevac, 19. XI. 1930.

PREGLEJTE VSE KOTE V HIŠI

gotovo imate predmete, ki jih ne rabite več. »Jutrovi« mali oglasi jih bodo vnovčili

„JUTROVI“ MALI OGLASI

Vam preskrbijo vse. Priobčite svoje želje, prejeli boste ugodne ponudbe.

Naročilna je:

12 števil revije »Priatelj« Din 62—
Naročniki zbirke jo dobe za polovično ceno . Din 32—
10 mehko vezanih leposlovnih knjig (III. zbir-
ka, 1000 strani) „ 100—
10 mehko vezanih rodbinskih knjig (IV. zbir-
ka, 1000 strani) „ 67—
20 knjig in 12 števil »Priatelja« Din 199—

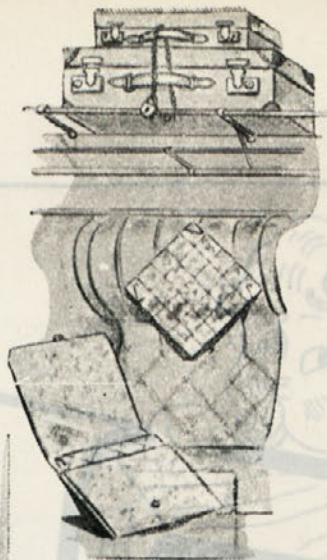
Če se plačuje v obrokih, je mesečna naročnina Din 18—
Za vezavo v platno po dva dela skupaj se
doplača za vsako zbirko „ 60—
Posamezna mehko vezana knjiga (100 strani) „ 30—
Posamezna v platno vezana knjiga (200 str.) „ 60—

Rokopisi se ne vračajo.

Odgovoren za izdajateljstvo, uredništvo in upravništvo Emil Podkrajšek v Ljubljani, tiskala Ljudska tiskarna d. d. v Mariboru, predstavnik Josip Ošlak v Mariboru.

Uredništvo in upravništvo sta v Ljubljani, Dalmatinova ul. 10/I. Telefon 24-87.

Za
prijetno
potovanje

potrebujete elegantne in praktične **kovčuge, toroice** za potovanje, nahrbtnike, aktovke itd. Vse to dobite po nizki ceni iz tovarne

ZORN, D. Z. O. Z.
LJUBLJANA, prodajalna
Pred Škofijo 21 (magistrat)

Tovarna: Lepodvorska ulica 23. Telefon 31-81.

PREDILNICA ŽIME VILKO MASTERL

Stražišče pri Kranju Drav. banov.

*

izdeluje najfinejšo žimo za žimnice, otomane, fotelje, divane itd. Največja izbira raznih vrst žime za tapetnike in sedlarje.

*

Vzorci franko in brezplačno! Cene nizke!

Električne baterije za žepne svetilke in anodne baterije znamke

Penkala

trajajo dolgo zaradi

velike kapacitete

za regeneracijo.

Zahtevajte samo baterije Penkala!

Speljal ga je.

»Tu je prepovedano loviti ribe. Kazen boste plačali.«

Saj ne lovim rib. Samo črva učim plavati...«

»A, to je pa nekaj drugega. Ali lahko pogledam vašega črva?«

Ribič privleče črva iz vode: »Prosim, le oglejte si ga!«

»Dragi moj, vendar boste morali plačati kazen. Črv nima kopalnih hlačk,

kopanje brez hlačk je pa pod kaznijo prepovedano.«

Iznajdljivost.

»Kako ste pa napravili, gospa, da ostaja zdaj vaš mož zvečer doma.«

»Prav preprosto. Vselej, kadar se je vrnil zvečer pozno domov, sem dejala napol v spanju: »Ali si ti, Janez?«

»Pa je pomagalo?«

»Seveda — mojemu možu je namreč Tone ime.«

Pomota.

Mlada gospa pride k doktorju. Hitro se sleče in se da natanko preiskati.

»Ali je kaj hudega, gospod doktor?« ga vpraša naposled boječe.

»Tega vam pa pri najboljši volji ne morem povedati,« reče doktor, »jaz sem namreč odvetnik. Zdravnik je eno nadstropje više.«

KLIŠEJE
vseh vrst po
fotografijah
ali risbah
izvaja
najsolidnejše

KLIŠARNA ST. DEU
LJUBLJANA-DALMATINOVA 13

Da bo mogla ustreči vsem zahtevam svojih odjemnikov, je

KUVERTA

konfekcijska tvornica, družba z o. z.

V LJUBLJANI

modernizirala tovarniške naprave in povečala svoj obrat v na novo preurejenem posloppju

na Tyrševi cesti šte. 67

nasproti mitnice.

Številka telefona **28-07**

25.- Vel. 27-30

2402-00
Vel. 31-34 29 — Vel. 35-42 35 —

Vel. 23-26

49.-

2861-00

Vel. 27-3

59.-

5842-05
Vel. 31-34 69 —

45.- Vel. 27-30

3222-01
Vel. 31-34 49 — Vel. 35-38 59 —

Vel. 27-30

59.-

6622-09
Vel. 31-34 69 — Vel. 35-38 79 —

Vel. 27-30

39.-

3762-00
Vel. 31-34 45 — Vel. 35-38 59 —

Vel. 27-30

49.-

3962-22
Vel. 31-34 59 — Vel. 35-38 69 —

Vel. 35-38

79.-

4624-48

Bata

Vso noč nisem zatisnila očesa...

Če bi pila **Dr. Pirčevo sladno kavo**, pa bi ne bila nervozna. Zato zahtevajte vedno domači izdelek **Dr. Pirčevo sladno kavo**, ki je izbornega okusa.

Trgovci, kupujte domače blago!

STENSKI KOLEDARJI

z blokom, ki jih je izdala v bogati izberi domača

LITOGRAFIJA ČEMAŽAR JOSIP V LJUBLJANI,

so krasno izdelani in neprimerno cenejši od inozemskih izdelkov.

*Ne segajte po manjvrednih tujih
proizvodih!*

Otroško perilo mora biti posebno čisto!

Otroško perilo je šele tedaj res čisto, ako je oprano tako, da ne zaostanejo v njem nobene kali. Zato je ravno za otroško perilo Schichtov Radion tako izvrstno pralno sredstvo. Pri kuhanju razvija na milijone kisikovih mehurčkov, ki prodirajo skozi perilo, ga temeljito operejo in uničijo vse bolezenske kali.

Kar je dobro za otroško perilo, velja seveda še v večji meri tudi za vse drugo perilo v gospodinjstvu in družini.

SCHICHTOV
RADION

pere vse higienično čisto